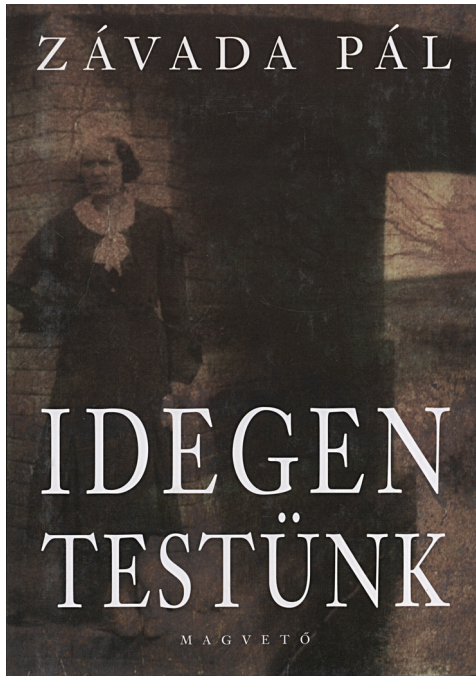

ZÁVADA PÁL

IDEGEN TESTÜNK

MAGVETŐ

Závada Pál: Idegen testünk

Závada Pál
Idegen testünk
(Részlet)

(Részlet)

Magvető

© Závada Pál, 2008
Kiadja a Magvető Könyvkiadó és Kereskedelmi Kft.
www.magveto.hu
Kiadványszám XXX
ISBN 978-963-14-2774-5

Készítette: eKönyv Magyarország Kft.

Pirkad már épp a csucsai kastélyhegy mögött, midőn vonatunk csikorogva fékezni kezd, hogy kofferek zúdulnak le, bóbiskolók buknak orra, kupéfálnak torlódik utas és poggyász – s ahányan csak ablakhoz tudunk félni, aggódva dugjuk ki fejünket, nem esett-e baj, gázolás, ütközés, netán nem ugrott-e le a sínről valamelyik kerék.

Szabotázs!, evvel a fölhorgadó gyanúval ugrál le alakulatunk fürgébbje a töltés zúzott kövére, tán csak nem a síneket szedte föl a cudar románja?, kémelelünk előre a vörhenyesen derengő virradatban magunk is. Így akarná utunkat állni, késleltetni beérkezésünket Kolozsvárra? Hogy neadj' Isten távollétünkben teljesedjék be a magasztos alkalmi hozsánna, Észak-Erdély visszatértének örömmünnepe, ez a soha vissza nem térő alkalom? S mivel ezt az egyet, a netáni lekésést igen zokon vennénk, amíg társaink hírért futnak a szerelvény elejéhez, mi már a megtorlást fontolgatjuk. Elképzeljük a bűnelkövetők kézrekerítését, megvitatjuk kihallgatásukat – szükség esetén ez igenis lehessen akár kínvallatás –, hogy végül elidőzzünk fölkoncolásuk taglalásánál is. Hiszen ha fegyver végül nem dördül is el, mialatt nemzeti sorsunk a román határon heteken át pengeélen táncol, a helyzet mégiscsak tekinthető hadiállapotnak – nem tréfadolog tehát, hanem roppant fegyvertény, melynek az a tétje, lesz-e vajon új magyar föltámadás.

Eközben az országúton ismét megelőz bennünket az a tűzeralakulat, amellyel először tegnapelőtt este Bihar-keresztesen találkoztunk. Miként parancsnokuk be is számolt róla, nádudvari állomáshelyükről mozgósítják őket, hogy foglaljanak tüzelőállást a határvonalon. Éberem, éles töltetekkel ügyelik ott gyalogságunk menetelését, hogy elejét vegyék a vasgárdisták netáni orvtámadásának – merthogy honvédevezérkarunk ezt az eshetőséget, nem bízván a románok szavában, ki nem zárhatja. De mivel ellenállás nem észlelhető, hát menetparancsot kapnak, fölcsatolják lövegeiket a Pavézi-vontatókra, fölszállnak Bontond gépjárműveikre, s útnak erednek.

De bizony nem lépik át a határt. Mert az a határ maga indul meg, mielőtt honvédeink még elérhetnék! S ahogy ezek haladnak, úgy húzódik ama hitvány gránicvonal mind keletebbre, nőttön növelve édes hazánkat, annak területét s térfogatát mindegyre csak.

Már-már lépésben haladnak ezek a harcjárművek, mert az út mentén, amerre csak keresztülhatolnak, kitódul a falvak népe, az asszonyok sírva lobogtatják fejkendőjüket, a férfiak pedig levetett kalapjukat gyűrködve szívják hangosan az orrukat. Mármin a magyarság, de azért a románok is ugyanúgy kikíváncsiskodnak. A gyerekek viszont nemzeti hovatarozástól függetlenül falkákban rohanják körbe a gépkocsikat s kapaszkodnak föl még a lövegekre is.

Hát hol jártatok eddig, édes fiaim?, evvel lép oda hozzájuk egy nagybajszú öreg, és hull a könnye. Ha én tudtam volna, hogy így föl vagytok fegyverezve! Hát a románok is tegnap itt mentek keresztül, de az ő ágyúikat bivalyok vontatták... Ti meg, a magyarok - motoros tüzérek!, amilyent én még életembe' nem is láttam! Hát akkor hogyhogy nem hamarébb jöttetek fölszabadítani minket?! S belekapaszkodik az öreg a Botond kerekébe, és csak sír, és csak zokog.

Ahogy a tüzéreket mesélem, a fölkelő nap ragyogása eltünteti épp a csucsai útkanyarulatban az utolsó Botondokat is - de csupán egy újonc tudósító-kolléga figyel, aki csak tegnap, Nagyváradon ért bennünket utol. Ekkor a mozdony felől - mely föl-fölugatva gőzöket kezd kilövellni - futva jönnek vissza végre a hírhozók:

Vaklárma volt, nem siklott ki a vonat!

No, még szerencse!

Habár némi akadály a vasúti pályán mégiscsak képződött, mert alighanem az éjjel föltámadt viharos szél döntötte ki tőből az egyik elgyöngült távirópóznát, amely most félig-szagatott drótjain lógva dől be a vasút fölé, épp a mozdony orra alá. Ám ha szabotázs volt mégis, hát azt egyikét oláh suhanc is könnyen elkövethette, csak ki kellett választaniok a legkorhadtabbik cölöpöt, hogy azt lökdössék

meg egy kissé. De hát így a zavarelhárítás sem látszik nehéz ügynek, majd egy-két nekiveselkedő kifelé dönti, és úgy fekteti tartóhuzaljaira a dúcot, s akkor máris roboghatunk tovább.

Mégsem indulhatunk, mert sehogyan sem akar úgy maradni az a pózna. Visszaborul folyton a mozdonyhoz – nyilván a törött csonkot magát is idebb kéne emelni, ám erre annyi ember ereje kevés, mint ahány hozzáfér. Hát végül addig kell a tört oszlopot kézi erővel félredöntve tartani, míg a szerelvény elhalad mellette, hogy a hátramaradó műszakiak tegyék a dolgot aztán rendbe.

Persze föltámad rögtön, ahogy zakatol a vonat megint, a haditudósítói költészet: Hogy hát, ugye, miféle súllyal is bírhattak azok a hírek, amelyeket az utóbbi napokban ezek a fejünk fölött elsuhanó drótok továbbítani tartoztak. Hisz ugyan melyikünk nem rogya össze akár egy ilyen ropant egyszerű kijelentés jelentősége alatt is, hogy „Erdély visszatér”, ha a mi felelőségünk volna továbbítani azt? És ha e mondat végén kérdőjel volna csak, ki tudnánk-e vajon egyenesíteni felkiáltóvá?

Szerintem ez a legszebben úgy néz ki, szólal meg ekkor egy szemüveges karpaszományos tizedes csöndesen, hogy: Erdély visszatér, pont.

Később ugyanez a tizedes – amúgy versfaragó az istenadta – Csucsát hozza szóba, melyet most hagyunk éppen magunk mögött. Meséli, hogy Ady Endre tizenötben innen nőszül, s hogy a házaspár vagy két éven át lakik is itt, mert a költő leginkább Csucsán szereti befogni a háborús ágyúdörgés elől a fülét. Ezidőtájt már egy lépést sem igen tesz meg gyalog, kocsit kell neki hozatni vonathoz, vendéglőhöz, olyan rossz a lába. De még az odalenti pihenőszékéhez is leküldik neki a szamaraskordét, mutat ki a tizedes a Sebes-Körös partjára, mert ott szeret rákászni.

Ismerte tán, és meglátogatta itt?, ötlik föl bennem, honnan tudja?, kérdem, s ő elmosolyodva vállat von: Mesélik, ahányszor csak kiszállok itt.

Ám azt a román költőt, akit eztán említ, Goga Oktáviánt névről is alig ismerik útitársaim, idekötődéséről pedig az egész fülkében csak én hallottam.

Olvasóim elviekben bizonyára pártolják a népek testvériségét s a nemzetek költőinek barátságát, melyet ilyesfajta sorok szőnek, mint hogy „Dunának, Oltnak egy a hangja, Morajos, halk, halotti hang”. Magam is emelkedett lélekkel hallgatom tizedesünket, miszerint Ady tizenkettőben még milyen szép cikkben áll ki Goga mellett, aki nemcsak az ő verseiből, hanem Madách és Petőfi műveiből is fordít, s akit izgatás vádjával zár a magyar hatóság a szegedi Csillagba.

Ám odabent ez a Goga elvadítja szívét, s a legádázabb magyarfalóvá képezi ki magát, mire kiszabadul. Amikor Ady ennek hírért veszi, hát olyan levelet ír a kollégának, hogy az nem teszi ki az ablakba – mert cimborálhat-e, azt mondja, egy költő zsoldos kisgonoszokkal és orgyilkosokkal, akik vérünket ontják, hogy véget vessenek a magyar szabadságnak? És noha igazán nem jó magyar poétának lenni, azt elhiheti neki domnul Goga, hogy lelkiismeretet nem cserélne vele.

Tizedesünk szerint Ady fejében e szakítás idején már meggyökeresedik az a gondolat – ha mégoly rémálomnak tűnik is föl –, hogy elveszíthetjük Erdélyt. A csucsai teraszon aztán azt is megsejtheti, hogy utolsó elutazása után pár hónappal, amikor ő Budapesten már haláltusáját fogja vívni, a kastélyhegy körül lerongyolódott székely katonák vívniak elkeseredett küzdelmet regáti hordákkal, a csőcselék a lakosztályt kifosztja, s mire sírhantján elhervadnak a koszorúk, Csucsá román uralom alá tiportatik éppen.

De azt leggyötrőbb álmai sem vetíthetik előre, hogy a fegyveresek kíséretéből kiválik majd egy zömök, kék szemű úr, éles pillantást vet föl a kastélyra, hirtelen elhatározással felsiet a gyalogszerpentinén, döbbsenten torpan meg a széttiport szobák láttán, majd elmosolyodik, mert a látvány dacára elhatározza, betelepszik a legnagyobb magyar költő örökébe. Akit ő hiába becsült nagyra, Ady holmi magyar

ügyben megszégyenítette őt. Hát most ő így fog magának elégtételt venni – érintkezésbe lép az özvegygel, hogy annak elcsatolásba esett birtokát a kastéllyal megszeresse.

Ezt a kék szemű, tömzsi urat, ki nemsokára potom áron birtokba veszi Csucsát, Octavian Gogának hívják.

S tán még most is benne lakik?, kérjük a tizedest.

Már csak az özvegye, feleli a derék irodalmár. Hiszen Goga harmincnyolcban meghal, úgyhogy most már a Mindenhatóval számoljon el, ha tud. Mert élete utolsó évében biz' még kormányra is kerül pár hónapra, de hiába, hogy kihirdetett törvényeiben a zsidóknak vet, hogy így mondjam, gátat, ha egyszer az sajnos pusztá papír marad, míg viszont magyargyűlölete mint valami bojár-kancsuka sújt le valójában is. Úgyhogy Csucsá bitorlója még szerencsésnek is mondhatná magát, mosolyodik el végül karpaszományos előadónk, hiszen mint az egyik legfőbb román vezér nem éri meg, hogy visszavesszük azt, ami a magyarok ősi jussa.

Mindeközben kivilágosodik a reggel – egyúttal beborul –, s Kolozsvár szinte karnyújtásnyira már.

*

Ez a megoldás, néz föl kéziratoss papírjából, hogy kettévágom a témát, és eddig tart az első. Magából a bevonulási parádéból pedig kikanyarítok egy másikat, így legalább két tárcám lesz abszolválva – darabonként nyolcvan pengőjével.

Erdély fővárosának bevételéről a holnapi számban tudósítom olvasóimat, írja le Urbán Vince a zárómondatot, és rácsavarja a kupakot a töltőtollára. Föllélegzik és órájára pillant, így fogja elérni még a János vitéz végét. A színház előtt megvárja, hogy kitóduljanak a nézők, köztük az unokabátyja, Flórián Imre a társaságával. Van velük egy elég szemrevaló, facér vörös – kezdés előtt még beszéltek is pár szót, míg a kitáruló kapu felé meg nem indult a díszelőadásra kíváncsi tömeg.

Maga nem jön?, néz rá vissza a nő.

Nem, hát nekem..., és mutatóujjával Vince önkéntelenül koppint a szíve fölé a szivarzsebére, vagyis az oda beakasztott töltőtollára.

Mit mond?, hogy a szíve...?

Nem, dehogyis, hebeg zavartan, csak hogy dolgom van még...

De hát úgysem értenék már egymás szavát a lármában, távolra sodródva. Állna neki bemutatkozásképpen elmesélni, hogy ő egy olyan firkász, aki az országgyarapítási örömműnyp élményszerű tudósítására kötelezte magát? Kezdem volna magyarázni, hogy míg a vendégsereget bezzeg már csak a mulatság várja, nekem nemcsak hogy a délelőtti katonai parádét kell sürgősen megírnom, de még vissza is akarok nyúlni a hajnali Csucsáig?! Ahogy tekintetemmel követem a nőt, annyit látok még, hogy egy férfikönyök alaposan belapítja azt a fekete csipkébe bújtatott, dús emlőt, mégpedig a felém esőt.

Neki van igaza, mégiscsak a szív a fontos itt, nem a toll, mindig a nőnek van igaza. Maga biztosan megértene, Jankám, miként lehetséges, hogy pár perc alatt is alaposan megtetszik nekem egy nevető szemű vörös, annyira, hogy vágyakozva fáj szinte még az is, miért nem enyém az a keblébe fúródó könyök.

Mire visszaér a szállására, Vince már egészen sérelmesnek találja, hogy egy ilyen kivételes estén – amikor, úgy néz ki, a bolondulásig vagyunk mind följajzva, mintha úgy éreznénk, a zsigeri sejtektől a kozmikus erőig ma mindennek egyesülnie kell, ami szétszakított – őneki dolgozni muszáj. Állhat neki megírni a tudósítását, amiért kiküldték.

De hogy nem jut neki egy nyomorult szállodai szoba sem!, futja el megint a szégyenteli méreg. Bezzeg a Kozma-boyok, a filmhíradósok, rádiósok, MTI-sek meg a többi kedvenc – Pesti Hírlap, na persze! –, ezeket az állomáson bérautók várják, melyek nyomban a díszterre gördülnek, hogy a tömegben keresztülfurakodva közvetlenül szállodájuk kapujában tegyék ki a becses vendégeket. Míg őneki csak egy szalmazsákot löknek oda a református lí-

ceum ügyeletestanári-szobájában, melyet még meg is kellett osztania két tartalékos törzsőrmesterrel. Még szerencse, hogy amikor ezek esti portyára indulnak, ő benyit a szomszéd helyiségbe, egy biológia-szertárba – na, legalább van kulcs az ajtajában. Áthúzza oda matracát, takarosán megágyaz az ablak alá, és nekiül a cikknek.

Vagy messzire ne menjen, hát az unokabátyja, a revízió bennfentese és tótumfaktuma, Flórián Imre alezredes! Ő még választhat is, hogy a New York-béli szobájában szálljon-e meg, avagy élvezze inkább barátja, Geiger ügyvéd vendégszeretetét annak sétatéri villájában. Nem az, hogy ne érdemelné meg, hiszen a kormánydelegáció kíséretében nemcsak hogy jelen van Bécsben ama döntés meghozatalakor, hanem annak előkészítésénél is ott buzgólkodik mint tanácsadó, szándék-kipuhatoló vagy üzenet-kiszivárogtató – de nem röstell serénykedni megszövegezőként vagy térképrajzolóként sem, mikor hol van rá nagyobb szükség. Inkább csak az, hogy Flórián Imre a nagy tisztességben, amit most ebben az ajándékvárosban élvez, ugyan mért nem veszi maga mellé az unokatestvérét, vagyis engem, pedig a nyelvem is kilóg, olyan iramban kell dolgoznom, s ehhez mindennel jól ellátva kéne hogy az események közelében legyek.

Szállásod megvan, ugyebár, kérdezi Imre, bár inkább megállapítja csak, amikor a délelőtti díszszemlén összetalálkozunk – összetalálkozunk?, hát magának, Janka, nem kell magyaráznom, hogy persze én furakodom fel hozzá az emelvényre. Tehát sem panaszkodásra, sem egyéb fecsegésre nem ad nekem alkalmat, meg föl is harsan épp a kezdést jelző kürtszó.

Már gyerekkorunkban megvan Imrének ez az undok szokása, a kinyilatkoztatás, meg hogy tulajdon kérdésére is ő maga vágja rá, mi a helyes felelet. Éveken át Erdélyben nyaraltatnak minket együtt mint unokatestvéreket – de az én Urbán nagyapám birtokán, Szentgyörgyváralján, ahol mégis csak én vagyok inkább ott-hon. Erdőben, szántásban keresünk római oszlopból és dák

sírkőből márványtöredéket, kedvenc hátaslovunk pedig az az antik kőoroszlán lesz, amelyet nagyapa ásat ki és hozat a kert végébe. Az a jó, ha ez úgy fut át az agyamon, hogy nem is kell rágondolnom – ezerszer előtűnő, kicsiszolódó motívum, gondolkodni nincs is rajta mit –, figyelme így nem kalandozik el, tolla lendülettel szántja a sorokat, előre csak a vasúti síneken Csucsán és Gogán túl Kolozsvár felé.

Vince becsavarja végre a kupakot, föláll, kihajol az utcára – s egyszerre mintha kötélben kezdené húzni valami csáberő, az odakinti lámpa- és ablakfényes estében sietők és várakozók följajzott moraja, hullámozása. Kulcsra zárja a szertárat, s elindul, hogy mielőtt a színházhoz érne, kerüljön még egyet a Sétatér felé.

Itt is, ott is kocsmák, vendéglők sebtében nyitott, lócás-bakos-asztallapos terasszal, poharát az örömnepre szorgalmasan emelgető közönséggel. Amott cigánybanda bazsevál, s a férfitorokból és leányjakakról már alkalomhoz igazított nótasorok pattannak elő, lesz, lesz, lesz, csak azért is lesz, Kolozsvár is újra magyar város lesz. Emitt pedig a mi civilekkel is megerősített alegységünk kórusban lelkesíti s perdíti már-már az egész utcát táncre: Heer-vad régi búnk és bánatunk, Eeej, haj, újra élünk, vigadunk! De odébb is föl-fölharsan egy-egy legényes kurjantás, katonásan csattannak össze a csizmabokák, s a sétautak árnyából innen is, onnan is csiklandós női kacagás buggyan föl.

Egyszerre csak fiatal pár terem ott Urbán előtt – akárha kergetőzésből esnének ki a gyalogjáróra, úgy torpannak meg egymásba kapaszkodva. A katona zavartan szalutál, míg karján ragyog és piheg egy nemzeti színekben pompázó leány – tudja, Jankám, olyan varrottas piros mellényben, azokkal a magyaros sújtásocskákkal, alig térdig érő, szinte selyem-áttetszően semmi kis fehér szoknyában, vállán rojtos zöld kendővel. Haját szintúgy trikolórban csillogó gyöngyös párta és szalag szorítja hátra, hogy ne omoljon kecses nyaka-válla ívére vagy a rövidujjak buggyos habcsókjaira, de az a hanyagul odavetett, könnyű sálféleség is, magának

mondani se kell, hogy inkább fölfedi, mintsem takarná a patyolat-ingmell domborújának csupaszát, melyet mélyen belógó és még most is ingó kaláris hasít ketté, de csuklójára is ugyanabból a gyöngysorból tekert föl dupla perecet, míg jobbójában aranyos láncon lóbál pattintóval nyitható, csinos kis retikült.

Am amíg Vince a pironkodó honleányon legelteti szemét, addig az ifjú őrzető pedig őt méregeti félrehajtott fejjel, hogy ismeri-e, de már csap is a homlokára, megvan.

Hozta Isten a kincses Kolozsváron a tudósító zászlós urat is!, rikkant föl, s bajuszkáján hetykén pödörintve csattintja össze csizmasarkát.

S ő látja már, hogy hiszen ez az a sofőr, aki a napokban az egyik tüzérszakasz Botondján még meg is autózta, és Vince szórakozottan elmosolyodva int oda, de halad is tovább, nem akarván alkalmatlankodni. Am onnantól már arra figyel föl, hogy a sétálók közt milyen gyakran ismétlődik a magyar honvédmundér és a magyaros leányviselet párosa – megkérdezhettem volna e divatról a tüzérsofőrt meg a babáját, bár ahogy egymásra néztek, nagyon igyekezhetek már elfoglalni, ha mondhatom így, valami tüzelőállást.

Mert esküszöm, még a baszhatnak is csupa magyar máma!, vagy tán épp az a legmagyarabb. A frizurákat ékesítő hajdíszek és virágok színpompája nemzetiszín-pompa, a dekoltázsokban a bimbók felseje csupa kokárda-szirombontogatás, de még a combot-fölvillantóan libbenő szoknyák is akárha szélfúttá lobogók hármashullámaikat vetnék, mert ma éjjel minden mámoros üzekeedés egy-egy anyanemzetest öle-közepibe röpít. Ámde ha hongyarapításunk talpasai közül olyan hódítót veszünk, ki a testnek a testre szabott hódolatából mégse ragadhatja meg a maga kézzelfogható porcióját, hát annak baszdühe is mindig magyar düh marad.

Föl kéne szabadítani!, vagy legalább le kéne jegyezzem magának az ilyesmit, ha már egyfolytában írom is, amit más csupán megérez, amit közvetlenül átél. Amit lát és mu-

tat, meghall és kimond, amit eszik, iszik, kóstolgat, ölel és harapdál, s egyszersmind a magáéból is megízlelni kínál – míg én séta közben, fejben is csak írok, folyton dolgozom.

S akármerre kaparászok, csak falat találok. Ezt Urbán Vince már a vendéglői asztalvégen, a sarokba szorulva morogja maga elé, ahova szinte percek alatt préseljük őt a színházból kitóduló perisztaltikájával – helyzetünk mindazonáltal kivételes, hisz bennünket foglalt asztal vár. A szót Flórián Imre alezredes viszi feszt, a fekete csipkeblúzos vörös pedig, akiről Vince csak annyit tud meg, hogy Mártnak szólítják, nemcsak hogy messi átellenbe kerül, de mostanra már oly pajkos szemekkel és mosolyokkal kokettál a szemközi szemüveggel, mintha az nem a feleségével volna – lehet, hogy nem is avval van?

Raó-zsalevél, elfű’ a szél, rezegetteti a szemüveges úr a vörös Mártnak, akiből erre nyihogó nevetés pukkan ki, és csettintve gyorsít vigadóra: Nyukk-szika csön-des temető-be’, szemétle-zár-jajah-halál!

Csúfolódtok! Nincs igazatok!, torkolná le őket a szemüveges neje, aki tán nem is a neje, én kimondottan el is sírtam magamat a Kék tó, tiszta tónál, s a kis tokás asszony megrovóan ingatja fejét.

Geiger ügyvéd, aki e vacsorára mindnyájunkat meghívott, most megemeli mutatóujját, te Imre, azt mondja, most már elmeséled-e, milyen élményeid voltak Bécsben? Mert az alezredes úr, magyarázza nekünk, jelen volt akkor, ugye, ott, ahol döntöttek...

Nem egészen, közvetlenül oda nem mehetett be, de ott várt az ajtó előtt, amely mögött az új határokat kihirdették. Mit mondhatna. Egyszer csak kijön a miniszterelnök a térképekkel a kezében, és átadja nekem, vigyem a mieinknek – ezen a külügyi tisztviselőket meg az erdélyi vezetőket kell érteni, s persze az újságírókat. Széthajtom a térképet, ki megyek, és bódulatba esve teszek valami bejelentést, amit fölidézni egyáltalán nem tudok azóta sem. Csak arra emlékszem, hogy mellettem egy tudósító a telefonhoz lép, és már engem idéz, miszerint most lép be a titkár úr az új térképpel

a kezében, ezekkel a szavakkal: Nagyvárad, Kolozsvár és a Székelyföld a miénk. Akkor mindenki föláll, s megindulnak felém, mind megindul Flórián felé, a mappát kitépik a kezéből, kiterítik az asztalra, és fennhangon kezdik diktálni egymásnak is, a telefonkagylókba is részletesen, faluról falura az új határvonalat.

Ezeket a perceket most fölbolydultan, boldog hitetlenkedéssel, keresztül-kasul beszélve próbáljuk elképzelni, mit jelenthet ez annak, aki ennek részese, hisz egy emberéletben nem adódik még egy ehhez fogható élmény. S ekkor Urbán Vince, aki az előbb még a kis tokás asszonyhoz beszélt, most Flórián felé fordítva, keserű szemrehányással emeli meg a hangját. Miszerint azt, amíg él sem fogja elfelejteni neki, hogy hiába kérlelte, Imre nem protezsálta be őt a bécsi döntés tudósítói közé.

Már megbocsáss, veti neki oda Flórián, de ha téged, Vince, a saját lapod nem tartott rá érdemesnek, ne haragudj...! S már fordul is oda Geigerhez, aki a románok reagálásáról kérdezi, mire ő azt az emlékezetes jelenetet adja elő, hogy amikor a Belvedere-palotában kihirdetik, miszerint a '920-ban elszakított területekből 43 ezer négyzetkilométer 2 és fél millió lakossal visszakerül, akkor az a Manoilescu külügyminiszter, aki a követeléseken nemrég még kacagott, most elájul.

A kis tokás asszony ezt nem is csodálja, hát megdöbbenette a nyomorultat, ő el is hiszi, miért, hát minket nem lepett meg, hogy tényleg ilyen hatalmasat lépni egyik napról a másikra? Majd Urbán Vincét kezdi biztatni, ugyan, ne mérgeleddjön már egy ilyen felejthetetlen estén, de annak ez meg azért nem tetszik, mert most a vörös Mártitól szeretné ugyanezt inkább hallani.

A szemüveges összevitatkozik éppen Flóriánnal, mert nem érti, a magyarság miért ne kaphatna mindent vissza. Engedték volna meg inkább, hogy megtámadjuk Romániát, seregeink úgy hatolnának előre, mint kés a vajban. Sőt, még a mi édes-lelkes lakosságunktól is remélhetnénk valami csitultabb fölkelést a románok hátában, és akkor nincs az az

isten, hogy egész Erdély vissza ne kerüljön, jól mondom, naccsaszonyom? És tessék, már ő is a vörös Mártának produkálja magát!, tőle vár helyeslést, habár csak egy futó kis fintort kap helyette.

Ugyan, kérlek!, emeli meg erre a hangját Flórián alezredes, hogy a magyar katonai erő ütőképesebb volna a románnál?! És még további területfoglalás! – mégis mire alapozod?

De hát Imre, hajol közelébb Geiger ügyvéd, te vagy a katona, jobban tudod, mekkora haderő vonul föl. Hát mi másra gondolhatnánk így, mint Erdély maradéktalan visszahódítására?

Gondolnátok inkább szervezetlenségre és fejetlenségre, az örök magyar slamperájra!

Urbán Vince úgy követi a vitatkozókat, hogy most már csak arra figyel, mikor szúrhatja közbe kikészített mondatát. Amelybe ő hajdani magántanítványának édesatyját, vagyis magát a kormányfőt fogja kifejezetten belefoglalni. Na most! Képném szépen, énnem a gróf úr – és itt torkot-köszörülve emeli föl Vince a mutatóujját –, márminthogy a miniszterelnök, aki ma szintén a város vendége, ugye, maga fejtette ki, hogy a bevonuló sereg mellé ő egytől egyig személyesen, bizalmi alapon jelöli ki a kormány megbízottakat. Továbbá arra inti őket, hogy Erdély egész népét, legyen az akár magyar, akár román avagy szász, becsüljék meg egyaránt.

Mire a társaságbeli férfiak rögtön felhördülnek: Nana-na!, azért, na. Mert nem úgy van ám a magyar meg a román, akárki mondja is. A szászról nem is szólva, mert az megint másképpen más tészta, jó, hogy nem már a zsidót is egyaránt. Míg a vörös Márta végre azzal fordul oda Vincéhez, amivel a többinek is kellett volna: Mért, hát maga személyesen ismeri?

Hogyne ismerném, hát Imre is megmondja!, ugye, Imre?

Tán itt is találkoztál vele?, kérdi Flórián, aki a mai parádét követően képtelen volt Telekihez hozzáférni a sok törleszkedőtől, habár azt is el tudja képzelni, hogy a gróf maga vonult felre és zárkózott el a társaságtól.

Nem, itt nem, de nemrég, pár napja találkoztunk, ahogy jött át a Fürdő utcán, mert oda volt a Bazilikában gyönni, és ment éppen haza. És ahogy megállunk a József nádor szobra előtt, hát ott említette meg a tízmillió pengős erdélyi segélyakciót is.

Mit említett?!, Vince! Majd' megmondtam, mit.

Hogyhogy mit?, a segélyt!, bizonygatom Imrének elképedve, de meg se hallja - most mondja meg, Janka, egyszerűen meghazudtol, ott, mindenki előtt!

Majd pont teneked... Mikor az még el se dőlt...

Hogyne dőlt volna már el!, erősködöm, de hiába.

Ugyan már!, az összeg? Azóta is vitatkoznak rajta! A kormány megbízottokról meg csak egy jellemző esetet hadd mondjak, lép Imre máris tovább. Még Biharkeresztesen voltunk - éjszaka fölver valami részeg bagázs. De kifejezetten egy óbégatva handabandázó kompánia, volt abba' tiszt, rendőr, még civil is. Hogy ők volnának a katonai közigazgatás, most jönnek Pestről, és én adjak nekik gépkocsit a bevonulásukhoz. Adjon nektek a sanghaji nénikétek, mondom, hát nem így, de önökhöz énnekem semmi közöm, mondom, tehát nem áll módomban. Erre föl a rangidős, valami nyugalmazott tábornok, üvöltve mutatkozik be az összes sarzsijával, hogy ő engem statárium elé állíttat, mire én, hogy állíttasson, nem érdekel, menjenek gyalog! Végül úgy könyörögték föl magukat valami tehervagonba, azóta se tudom, megjöttek-e.

Hogyne jöttek volna meg, szól bele az asztalon keresztül a röhögésbe Urbán Vince. És nem vonaton ám, toldja meg, mert láttam őket, mégiscsak kaptak autót.

Kaptak autót, Vince?, te jobban tudod, mi?, hát egy nagy frászt kaptak, kisfiam, nem autót.

De hát Imrus, a saját szememmel láttam.

Vagy nem őket láttad, vagy nem autón láttad őket. Különben is, honnan tudod, kikről beszélek?

Bizony az effélet, hogy majd pont te fogod jobban tudni, Vince hallgathatta már untig. Hiszen Imre gyerekkorunktól fogva így beszél vele, és azt sem állítjuk, hogy föltétlenül haragból vagy megleckéztetésül. Csak mint mikor az embernek akár jókedvűen vagy oda sem igen figyelve, de öntudatlanul is jeleznie muszáj, hogy ki van fölényben. És nem a pár év korkülönbség miatt, hanem mert Urbán Vince mégis egy ágrólszakadt unokatestvér csak, akit mint félárvát csupa jóindulatból bocsátanak be a Flamm gyerekek közé. Mert akkor Imrét még Flammnak hívják, míg az érettségiket követően új nevet nem választ. És hogy német-osztrák apjának ne csak a nevét cserélje le, hanem faáru-üzemének is hátat fordítson, mint frissen magyarosított Flórián Imre végül a Ludovikára iratkozik be.

Egyszóval hát, kezdi most a kolozsvári vendéglő asztalát Flórián alezredes a mutatóujjával ütni, csupa idegbajos, alkoholista és korrupt főtisztet reaktiváltak a kormány megbízotti posztokra. Nyíltan meg is lett mondva, hogy ne a képesített alkalmasságra, hanem a megbízhatóságra nézzünk. Most akkor én itt a nagyesküt leteszem, emeli meg a hangját, hogy ez nekik nyílt fölhívás. Ama keringőre, hogy csak tessék, uraim, lehet önkényeskedni - túlkapás?, ugyan már!, romlott, üszkös a mi magyar lelkünk, be van kalkulálva!

Így beszél a mi ünnepi asztaltársaságunkban Flórián Imre honvéd alezredes, ezért a magunk részéről inkább jókedvet indítványozunk, hozzá mértékkel némi hejehuját, úgy-hogy a Kolozsvári vigadóban szépen szól a magyar nóta, meg hasonló egyebek kerülnek végül terítékre.

Legvégül pedig: No, és mire jutott?, fordul oda Urbán Vincéhez a vörös Márta váratlanul, ahogy már kifelé indulunk az étteremből. Mutassa!

Kicsoda?, én? Hogy mivel...?

Hát hogy elkészült-e.

Mit? El, hát persze...

Hadd lássam...!

Vagy ahogy vesszük...

Úgyhogy vegyük szépen elő, nézzük csak...

De magácska mire is érti...? Nem hoztam el...

Hogy fogyott-e belőle... Nem hozta magával? Hát akkor mi dudorodik itt?, érinti meg a vörös Márti, és hüvelykujja begyével a szöveten át sodorja ki Vince szivarzsebéből a töltőtollat. Szokta ezt egyáltalán használni?, tartja a fény felé kuncogva.

Jöjjön, meg is mutatom, ragadja meg a tollát Urbán a nő kezével együtt.

Ha megpróbálná elmondani...

Mit? Mit...?, dadogja Vince.

Mit? Hát hogy... erről az ünnepről, vagy hogy mit írt a díszszemlérről, feleli a vörös Márti, de micsoda szemmel!

Maga honnan tudja, hogy...? Egyébként addig még el se tudtam...

Honnan?, nevetgél a nő, hát az alezredes úr mondta, hogy...

Addig el se jutottam még... Mit mondott?, ki mondta?

Árpád apánk, harsan föl most egészen közelről, ne féltsd ősi nemzeted, zengeti egy alkalmi kórus, nem vész az el, ha eddig el...

És mi lenne, hajlok ekkor egy aranylóan rőt tincsen át a lenyűgöző fülkagylócskához, ha segítene?, mert reggelig meg is kell még írnom. És ebbe az idillbe jön ekkor, Jankám, a beletaposás:

Hogy hát akkor jobb, ha máris indul, zászlós úr, mert aztán szégyenszemre nem fog elkészülni! Ezzel lép be kö-zénk hátulról – hogy ki?, hát az én Imre unokabátyám. S av-val belekarol a vörös Mártába – pedig ők egymással egész este egyetlen szót se váltottak! –, s már el is indul a sé-taösvényen a nevetgélve dülöngélő nővel az alezredes, aki máma oly sok magyar földet visszahozott. A győztes, aki mindent visz.

Na de hát én azt se tudom, kezd most mégis kiáltozni s kitért karral pörögni a már alaposan becsípett vörös Márti, énnekem fogalmam sincsen, hogy melyik a nagyobb – dehogyan nem tudod, Mártika, tudjuk mi jól, hogy pontosan tudod, melyik a magasabbik rang –, a zászlós vagy az alezredes...!

*

Ha a Flammok és Urbánok családi előtörténetéről szólnék, amely énelőttem is apródonként bontakozik csak ki, az ezernyolcszázhetvenes éveknél kezdhetném, amikor anyai nagyapám, Flamm Richárd mint kitanult faiparos Ulm városából kelet felé indul vándorútra. A legenda szerint először Klagenfurtban kémlel körbe – de nem a cégalapítási lehetőségekre, hanem az eladósorba került leányokra tekintve inkább. Megismerkedik hát egy tehetős osztrák építőmester lányával, majd amikor Pest környékén sikerül megvetnie a lábát, visszamegy érte, feleségül veszi, és elhozza magával a soroksári svábok közé – itt alapít ugyanis fűrészüzemet.

Működése első másfél évtizedében, a Gründerzeit idején a Flamm nagyapa egyebet szinte nem is tesz, mint gerendát szállít a pesti építkezésekhez, kínálata csak később válik majd változatosabbá. Hamarosan villát építtet a szomszédos Pesterzsébeten – nem bánja, hogy különválaszthatja a gyárat és a házat, nyolcvanvalahány foglalkoztatottját saját családjától. Amely a maga üteme szerint szintén gyarapodna, ha a sorra érkező hat gyermek közül nem csupán három növekszik föl – a púposnak született, mégis megmaradt Szi-dónia, aztán jön Rudolf, őutána pedig édesanyám, Izabella.

Édesapámmal is először Rudolf nagybátyám ismerkedik össze, és csak utána találkozik vele az anyám. Rudolf, akit a nagyapapa bútortervezésre próbál kitaníttatni külföldön, a hazai millenniumi ünnepek idején jut be a berlini iparművészetiHochschuléba, melyet ugyanekkor az erdélyi szász Urbán Wilhelm, majdani apám is látogatni kezd.

Kétségtelen, hogy idekint őnekik, akárcsak a többi magunkfajta magyarhoni németajkúaknak, mégiscsak ille- ne összetartaniuk, miközben miszerintünk - ha szabad hozzászólni a szemtanúknak is - ezek ketten voltaképe- pen nem szívelik egymást. Rudolf azért féltékeny Willy- re, mert az nálánál határozottabb szándékkal, s ha jól sejtjük, meggyőzőbb tehetséggel mutatja ki bútoriparosi rátermettségét. A várható örökség tekintetében úgyszólván nincstelen erdélyi fiút pedig azért fűti féltékenység, mert vetélytársát komplett családi faáru-üzem - már-már egy jö- vendő bútorgyár - várja odahaza.

El lehet képzelni ezek után Rudolf nagybátyám megrökö- nyödését, amikor utolsó tanulmányévük húsvéti vakációján, Berlinbe való visszautazásuk előestéjén Urbán Willy váratlanul odaáll faárugyáros nagyapám, Flamm Richárd elé, s megkéri lányának a kezét - mivel pedig Izabella ki- pirultan és hevesen bólogat, a szülők nem kosarazzák ki a kérőt.

Egyáltalán mikor és hogyan talákoztak ezek?, őrzöng magában Flamm Rudi, ha jól képzeljük. S milyen úton- módon főzték ki ezt a házasságot Izával, mikor Willy Szentgyörgyváraljára menet vagy onnan jövet épp csak átu- tazott Pesterzsébeten, s mindig egyszer-egyszer szállt meg csupán a házukban? Az apjuk meg hogyan egyezhet be- le? Hiszen ha valami orvos, jogász vagy építész lenne a kérő! De hogy épp egy bútoripari mérnök?, akinek részé- ről ez egyébnek, mint érdek-fűtötte szakmai benősülésnek nem tekinthető - netán hogy kitúrja őt a családi üzem- ből?! Mivel pedig Rudolf szintén nősülni készül - a budaör- si pezsgógyáros Hübnerék lányával, Terézzel jár jegyben -, hát most késedelem nélkül kitűzi esküvője napját, hogy a húgáékat megelőzze. Már csak azért is, nehogy nekik jus- son eszükbe fészket rakni a család erzsébeti villájában - habár aztán úgy halljuk, a Hübner menyasszony csöppet se boldog attól, hogy Rudolf szüleivel lakhat közös házban.

Noha széles körben terjed el az érdekházasság gyanúja, Urbán Willy és Flamm Izabella – jövődóbeli apám és anyám – tényleg szerelmesek egymásba, nem törődnek a szóbeszéddel, és pár hónap múlva ők is megesküsznek. Az ifjú mérnök pedig azzal lép be a Flamm-gyár kötelékébe, hogy az addig bevált fa- és fűrészáru folyamatos produkálásán kívül ő majd saját tervezésű bútorok gyártására is aspirálhat.

S noha apósa eleinte óvatosan visszafogja – tervezeteit pedig mivelünk is átnézeti és újraszámoltatja –, Urbán Willy hamarosan nekiállhat előkészíteni ambíciózus fejlesztéseit. Míg a friss asszony, Izabella addig a gépek és eszközök beszerzésének idegen-nyelvi levelezését intézi – kisfiuknak, Vincének megszületését követően már otthonról.

Hogy közben zavartalanul szoptathasson, mert én bizony dajkától való tejjel táplálkozni egyáltalán nem vagyok hajlandó.

Flamm Richárd rövidesen visszavonul, és persze nem a kevésbé tehetséges fiát, hanem a vejét állítja a főmérnöki s az eljövendő műszaki- és tervezési igazgatói posztra. Rudolf nagybátyám inkább a pénz- és részvényügyekkel foglalkozik, miközben háza szépen benépesül – Teréz sorra szüli a gyermekeket, unokatestvéreimet: Gizellát, a két Imrét (az első pár hetesen meghal), majd Szevit és végül Johannkát. Eközben a tulajdonosi jogok gyakorlása egy rutinos könyvelő és egy minden hájjal megkent ügynök segítségével mégiscsak Flamm kézben maradhat, azazhogy fokról fokra minden a Rudolféba kerül.

Tudniillik miközben kitör éppen a háború, meghal az öreg Flamm Richárd, és Rudolfé lesz a prosperáló gyár (a púpos Szidóniát örökös-ként senki nem veszi számításba), Izabellának pedig egy bérház jut némi földdel. Mely utóbbiakról csak akkor derül ki, hogy az értéküket majdhogynem meghaladó adósság van rájuk terhelve, amikor Urbán Vilmos bútortipari mérnök fájdalmas megdöbbenésünkre hő-

si halált hal a galíciai fronton. A fiatal özvegy elveszti vagyonát, és tízéves kisfiával szerény bérlakásba kell költöznie.

De a Flamm-féle faárugyár helyzete is alaposan megrendül a háború végére – amit Rudolf persze csak azzal magyaráz, amivel a szakmában ekkortájt mindenki, a trianoni országvesztéssel, amely a nemzetgazdasági ágazatok közül egynek az állapotát sem rengeti meg oly borzasztó erővel, mint a faiparét. Hisz legnagyobb részt épp az erdőket szakítják le hazánk testéről, a faipari üzemek egyre-másra mennek hát tönkre, a nagy építkezések, faáru- és bútormegrendelések pedig leállnak – jelképszerűen szomorú, hogy Urbán Vilmos példaképe, a szakma legnagyobbja, Thék Endre is összeroppan, és 1919-ben meghal.

Ám az általános krach közepette némi föllendülés is kezdetét veszi ott, ahol van, ki a faipar fenekestül felforgatott szerkezetében jó érzékkel látja át és ragadja meg az eredetit és újat. Nyilván a Jóisten is a mi Urbán Vilmosunkat és az ő soroksári gyárát szemelte volna ki például az újszerű hajlítottbútor-gyártás meghonosítására, melynek így azonban Lichtig és Neuschloss kezd neki 1920-ban Rákospalotán. Flamm Rudolfnak pedig – aki keservesen küzdi vissza magát oda, ahol az apja kezdte, a gerenda- és épületfa-telepre – a hajlítottbútorhoz csupán annyi köze lesz, hogy némi fűrészárut szállíthat Lichtigéknek alapanyagul.

Ami pedig végső soron a Flammokat illeti: Még Flammné nagyanyám, az Oma sem a tulajdon lányával, hanem inkább a vele egy fedél alatt élő menyével, Hübner Terézzel pendül egy húron – mely húr egyébként csakis németül peng. (A mindnyájunkat kiszolgáló púpos Szidóniával pedig az Oma már nem is a lányaként, hanem csak mint egy cseléddel számol.) Anyám, Izabella afféle megesett, bűnös nő az ő szemükben, és engem mint egyetlen Urbán unokát is úgy engednek be csak a Flamm unokák közé, mint egy szegény rokont. S noha egyhuzamban soha nem lakom együtt a kuzinokkal, utóbb szinte már hazajárokhozájuk az erzsé-

beti Szilágyi Lajos utcába – túlzás nélkül mondhatják hát miránk, hogy unokafivéreimmel nemcsak hogy ugyanannak a Lónyay utcai gimnáziumnak a padjait koptatjuk, hanem közös akolban cseperedünk föl.

Rudolf nagybátyám családjában Gizella tehát az elsőszülött – egy végtelenül önzetlen, szépnék kevéssé mondható leány, aki, hogy képzetten adminisztrálhasson, kereskedelmi iskolát végez, soha nem megy férjhez, szolgálatkészségét mindhalálig a családnak és a gyárnak szenteli. Őt követi második Imre – Imrus –, az én elbűvölően fess és eszes unokabátyám, akinek úgyszólván természet-től származtatott joga van rá, hogy mindig kapjon meg otthonról mindent, ami tehetségét kibontani, pályáját pedig fölemelni segítheti. Imre filozofnak, tudósnek majd diplomatának készülne, ha le nem ragad végül a katonatiszti pályán, noha merész terveit sokáig dédelgeti még. Utána következik Joseph, azaz Szepi, aki gépészmérnöknek tanul, és sorsát Gizellához hasonlóan a gyárhoz köti – hűségének mintegy zálogaként már tanoncként ott hagyja két ujját a glatter-fűrész alatt. A legkisebb fiú, Johann unokatestvérem viszont az irodalom, mi több, a költészet bűvkörébe kerül – szinte szünet nélkül olvas magyarul és németül, s ha éppen összeszedi bátorságát, lapszerkesztőségi asztalok körül ólálkodik a kávéházakban. Míg jószágos nővére, Giza ki nem könyörög neki az apjuknál egy németországi tanulmányutat – legalább Johannka hadd tanuljon, úgy mond, ha ilyen tehetséges.

Mért, és én talán nem vagyok tehetséges?, tőlem mért nem kérdezi senki, hová utaznék tanulmányútra?

Vince tehát – nem túlzás, ha így mondjuk – valósággal versenyezni kezd unokafivéreivel. A műszaki pályára lépő Szepivel ugyan nem, de Imrével és Johannkával annál inkább. A nálánál fiatalabb, vézna kis Flamm-mal szemben kezdettől fogva fölényben érzi magát. Egyrészt azon az alapon, hogy – szemben gátlásos unokatestvérel – ő talpraesetten, ösztönösen is megnyerő módon tud föllép-

ni és viselkedni. Másrészt pedig – és ezt szakértelmünkkel támaszthatjuk alá – újságíróként szembeszökően tehetségesebben fog a tolla, mint Johannkáé.

Ellenben Imrének a dühítő bosszantásig lohol folyton a nyomában. Unokabátyja olvasmányaira és elfoglaltságaira Vince ugyanúgy ráveti magát, mint ismeretségeire, összebarátkozik Imre barátaival, mivelünk, és beleszeret a nőkbe, akik Imrét szeretik, mibelénk, akik őt szeretjük. S önérdeke szerint egy-egy rangos kapcsolatra, valamely befolyásra, melyet Imre révén előbb-utóbb majdcsak érvényesíthet.

Egy elég fontos esetben Imrét megkerülve jár el mégiscsak. Újságírói pletykáinkból véletlenül megtudja, hogy a volt (és majd jövőendő) kormányfő, a földrajzprofesszor gróf házitanárt keres a fiának. Rögtön eszébe jut, Urbán nagypja Szentgyörgyváralján mennyit emlegette, hogy hajdan összejárt a két família, az övé meg a grófé, a szebeni szász és a pribékfalvi magyar család. Vince gondol egyet, és ezt megírja egy saját magát ajánló ragyogó levélben. Aztán már csak az egyetem körül kell kicsit szaglásznia, hogy némi segítségünkkel megismerkedjék a gróf magántitkárával, akinek majd két vendéglői stampedli közt a kezébe nyomja levelét: Légy oly bátyám élőszóval, személyesen is ajánlani engem!

A kegyelmes úr magához rendel a József nádor téri palotába, s én ott nyomban elnyerem a nevelői állást – nem utolsósorban azért, amit bemutatkozó levelemben is kidomborítok, hogy az apám erdélyi szász, az anyám német-osztrák származék, a gróf úrfinak pedig németül is tudó nevelőre van szüksége. Csak azt nem sejtik a József nádor téri palotában, hogy gyerekként én ugyan hiába hallottam otthon épp elég német szót, ha iskoláskoromtól kezdve rühellem a németet tanulni, és sutba hajított nyelvköny-

veimet azóta se szedtem elő. Ám a gróf úrfit ez csöppet sem zavarja, ezért hogy mit művelünk mi majd németóra ürügyén, kettőnk titka marad.

*

Urbán Vince kéri figyelmüket Kolozsvárról – hadd köszöntsem olvasóimat ebben a virtigli tudósítói formában, ha már jelentkezésemet távbeszélő készülékbe olvasom be '940. szeptember tizenhatodikán.

Erdély fővárosának fölszentelt ünnepe, a nemzet ölébe való visszatértének, újjászületésének tegnapi napja örömkönyvekben úszva virrad reánk, magyarán:

Szemerklő esőben érünk a városba. Ám ahogy haladunk utcáin befelé, Kolozsvár előzékenyen szárítgatja máris, hogy derültebben mutassa felénk orcáit. Homlokzat, cégér, föliratos tábla itt is, ott is föl van virágozva, egyre-másra tűnnek elő a nemzeti színek, a kirakatablakai díszek, beljebb a házak két oldalról mind sűrűbben föllobogóva. Elérünk Mátyás király terére, Szent Mihály temploma elé, ahova már fölállították és zöld fenyőgallyakkal övezték az ünnepség emelvényeit, miként a kolléga úr is hasonlóképpen diktálja itt mellettem.

Kolozsvár népe a reggeli órákban már a téren áll, keresi-próbálja, honnan láthatja majd jobban a díszszemlét – beöltözve ki-ki legünnepibb ruhájába. A környékről beözönlő paraszti népség kikeményített fehér ingben, színesen szőtt katrincában vagy gyöngy-varrottas bujkában adja meg a módját, a helybéli polgárság férfinépeének jobbára csupán a legkevésbé viseltes öltöny alaposabb kifejlése jutott, hiszen az asszonyok sebtében inkább saját magyarosnak szánt ruházatukról meg a gyermek-bocskaik sujtásainak kihímzéséről tudtak csak gondoskodni, míg a régi nagy erdélyi családok nagyobb részt elszegényedett sarjai pedig naptaliból kivett, ám frissen vasalt díszmagyar zsinóros mentében s ódon udvarházi asszonyruhákban feszítenek. Ez a

vasárnap nemhogy a legmagasztosabb ünnepe két évtized óta mindnyájuknak, hanem legszebb napja egész életüknek.

A Bánffy-kastély a hajdani korokból gyűjtött öntudatával magasodik a tér fölé, hisz megkopva ugyan, de rendületlenül várta ki, míg most visszatérhet, akárcsak Erdély fővárosa maga – vagy mint nemes lakói, kik ellenálltak a megszálló regáti románságnak. Melynek az volt állítólag minden becsvágya, hamvába holt kívánsága, hogy kapcsolódhassék a magyar arisztokratákhoz és patríciusokhoz, de csak kínozni és sarcolni tudta őket, meghódítani soha.

Az ünnepség tizenegykor kezdődik, midőn a kormányzó és hitvese megjelennek a város főterén, s elfoglalják helyüket a díszemelőnyen. Körülöttük államférfiak, katonák, politikusok, a történelmi, a felelős Magyarország – s a téren, a környező utcákban Kolozsvár és Erdély népe. És várnak, évezredes tapasztalatú csöndességgel várnak, míg őfőméltósága érces hangja végre fölharsan.

Két éve, Kassán fehér lóhátról celebrálta a hódítás parádéját, s hányan de hányan emlékszünk, ahogy megáll a dóm kapuja előtt, elhallgat a fúvószena, odamasírozik a főparancsnok, és a magas nyeregbe föl jelenti neki, hogy a Felvidék visszatérte alkalmából, miközben szép lassan s föltáróan megemelkedik a kormányzói lófarok, s izgatottan integetni kezd, hogy a díszszemlére összes seregünk, az egész város meg a megye föl sorakozott, mire a főméltóságú végbél ünnepélyesen kibontogatja meghökkentően szélesre táguló, fekete tömlőgyűrűjét, s a napvilágra enged türemkedni egyszerre három, majd még további négy könnyed állagú, puhán omló, sárgás növényi salagolyót, melyek aláhullva sem esnek szét, sőt, a maguk jelentőségében tartósan párállanak a kockakövön a környező néma csendben. De ezt ugye nem írta, édes Icu kám?, hát persze, hogy az olyan hétpróbás gyorsíró, mint maga, meghegyezi addig ugyebár szépen a ceruzát...

Beszél tehát egy ember, aki épp elégszer látott már veszélyt és napsütést, háborút és békét, s ki arról tesz most jelentést – na, ezt sem én találtam ki, hanem így kaptam –, hogyan építette a megnagyobbodott, országgá gyarapodott, hatalmasra erősödött hazát, s hogyan épült ez az ő vezetésével.

Vagyis beszédet intéz népéhez a kormányzó, ámde kihagytam sajnos – édes Istenem, hogy a bánatba hagyhattam ki vajon? – tanítványom apusát, gróf urunkat, kormányunk fejét. Ki megadja pedig a módját – elsőbben is öltözetével, hisz minek is kertelnénk, dehogyis a beszéde, a kinézete a legfeltűnőbb. Hogy magára ölti ünnepi magyarsujtásos nagymentéjét, csizmát húz és kardot köt, ami köztünk szólva – vastagkeretű-pápaszemes, bajuszkás-tarkoponyás fizimiskáját tekintve – bizony kivált némi komikus, de legalábbis maszkabáli hatást. Ellentétben a kormányzó megjelenésével, ki most is az egyébkénti tengerésziszti díszegyenruhájában feszít, s úgy fogadja miniszterelnökének némileg sután ható jelentését országrészeink visszatérőnek tárgyában, de ilyesmiket mégsem írhatok bele.

Hát te meg mit írsz?, emelkedik föl most a biológia-szertári matracról egy borzas leányfej, s a combomba máris hegyes kis könyökök mélyednek, hogy a kócos így próbáljon a papírba lesni, s ügyyel-bajjal beleolvasni: Hadd idézzük föl tehát a költővel, hogy lépteink nyomán fenn a Hargitán s völgyeinkben lenn tornyok hangja zeng, már semerre sincs átkozott bilincs!

Csak az a baj, hogy ez a kócos nem vörösen kócos, mert ez itt sajnos nem az a nevető szemű vörös Márti. Hanem egy olyan, akit meg is fizettek nyilván, merthogy eredetileg a részegen is tréfás kedvű s önzetlen törzsőrmesterek közös babája volt. Kit a fiúk hajnalban a leány gyanakvó nevetgélése közepette küldenek át végül a szertárba, nyisson be bátran, nem kell félnie, hiszen csak ketten tartózkodnak odabenn, kik ugyan kissé vékonydongájú, csortos alakok, de jómodorúak, nem részegek, és nem is hóbörögnek.

Ám egyedül vagyok csupán, aki benn tartózkodom, mert a szertár díszét, a csontvázat átvittem már a takarítószerék lomtárába – a lány ezért igazán hálás lesz, amikor megtudja, hogy tréfán kívül egy halálfejes tetemváz zörgő karjaiba futhatott volna. Köszönetét, ahogy maga szokta mondani, Jankám, furfangosan, ám teketória nélkül fejezi ki azzal, hogy az ölembe alél, ahol aztán már elég könnyen föltalálja magát.

Ellenben a vörös Márti – akire pedig ostoba módon még vártam is egy darabig, hátha iderohan hozzám –, ezek szerint csak rájött sajnos, hogy a zászlós meg az alezredes közül melyik az erősebbik kutya.

Kérdés, hogy ha Márta mégis Vincét választja, neki ezen a hajnalon egyáltalán eszébe jut-e, hogy a tudósítói tollat kézbe vegye? Ez esetben ugyan mi fogalmunk lenne ama távoli díszszemlérről meg a visszatérés napjának más olyan mozzanatairól, melyek újságba mélyedő orrunkra köthetők? – így viszont sebtében lefirkanthatók még egy kócos leány ingerlő jelenlétében is.

Édes Erdély, itt vagyunk, érted.

*

Na és amit kihagytál, Vince?, hátha mégis azzal járnánk jobban?, hajtja föl reggeli teájának maradékát Weiner Janka. Nem lehetne, hogy ha a cikket így megfordítom, akkor a hátoldalról azt olvashatnám, amit nem adsz nyomtatásba? Na de hát nem te vagy az egyetlen kiküldött munkatárs, akinek a szava az én konyháig elér, ereszti ölébe az újságot, és Imrére gondol persze.

Hogy a két unokafivért, Flórián Imrét és Urbán Vincét ő azzal küldte volna oda, ugyan nézzék meg, érdemes-e neki is kiutazni, hogy fényképezzen, ezt Janka ugyan így is mesélhetné nekünk, de hát nem kérte őket ilyesmire. Erdély visszatérte pedig tán csak van akkora esemény, hogy akinek nem mindegy, mit fényképez, mit sem, az igenis ott várjon ugrásra készen, befűzött filmmel? Nem tudja, le-

het, hogy miszerintünk van akkora, de hogy negyven másik fotográfuson kívül még neki is ott kell-e minden körülmények között tülekednie, ő ebben csöppet sem biztos.

Kilép a műteremből a Fővám térre nyíló tetőteraszra, körbeforogva bámul föl az égre, amely tisztulni látszik, mire megmosom a hajam, sütni fog a nap. Összekulcsolt karját hátrafesztí a feje fölött, kidülleszti mellét. Mekkora szerencse, hogy Marcsát elengedte Rauschenberger Incivel Budáorsre szüretelni – milyen jó most egyedül lenni! Ki kell használnom, ami a szeptemberből hátravan, ami voltaképp nyári napozásnak tudható be még. Nem mintha az őszi, sőt a téli napfürdőzés nem volna éppoly csábító, s ezért nem mintha ő ezeknek ne lenne ugyanúgy szenvedélyes híve. Kedvencének pedig újabban épp az aktuális naptári szakaszt, a vénasszonyok nyarát kell beismernie – talán elhisszük, hogy harminchárom évesen még nem azért.

Miért nem hinnénk el? Hiszen jól tudja ő is, hogy mi a testet és rajta keresztül a személyiséget legszívesebben eloldoznánk az életkorából következő s egyben azt jelző kötelmeitől. Hogy kiszabadíthassuk a tőle szokásosan elvárt szerepnek, viselkedésnek, test- és arckifejezésnek s például az asszony omlatagon telt alakjának konvenciója alól. Nem tartjuk követendőnek tehát a terhek alatt görnyedő vagy csalódottan, sértetten tipródó, migrénes asszony figuráját. Ki kezét tördeli, titkon falánk és zugivó, pamlagján hever, s önvigasztalásul maga gondoskodik nemcsak rágcsálnivalóiról és likőrjeiről, hanem ujjbegykörzéseiről is. Inkább őrizzük, amennyire tudjuk, leánykori alakunk formáját, s annyi tornát, mozgást, sőt mozdulatművészetet iktatunk be, amennyit csak bírunk, vállunkat hátrafesztítjük, derekunkat kiegyenesítjük, ábrázatunkat pedig, bármi kevéssé magyaros is ez, mosolyra szoktatjuk. S nekifutásból kecses pózra törekedve ugrunk.

De hát néha tényleg majd' beleszakadunk ebbe az önfelszabadítási programba. Megértjük ezért, ha Weiner Janka inkább az önkényeztetést választja ezen a szeptemberi napsütötte délelőttön idefönt, a pesti tetők felett.

Leánykori alak, tűnődik el majd a fürdőkádban, hagyjuk, egy életre szóló önsanyargatás volna. Az évek nem nyomtalanul telnek, de azt mondom, ne is teljenek nyom nélkül, hiszen hogy nézne ki az. És meg is tudná mutatni magán, mire gondol éppen, ahogy ül a kád peremén tojásos habbal a fején, míg zuhanypatakat ereget a combján. Némi súlytöbblet – ez tán kisebb baj, mint az elpuhulás volna, de azt hátha sikerül elkerülnöm, kezdi fölfordani a váll-dekoltázsnyak-orca felületre a bőrmasszázs krémjét.

Miként általában emlegeti, a terhesen fölszedett kilók nagyobb részétől úgy szabadult meg, hogy Marcsa nehezen szopott és rosszul aludt, ő pedig hónapokig alig állt a lábán. De hát mi emlékszünk rá, hogy ugyanebben az évben mi gyötri meg őt ennél sokkal inkább – a férje viselkedése. Breuer Samu filmhíradós és játékfilm-operatőr, aki az előző évben eufórikusan veszi maga mellé szerelmes útitársul Jankát, majd '34 nyarán két forgatás között habozás nélkül meg is házasodik vele, most mintha csalódottan ámulna el azon, hogy egy gyerek valamivel több gonddal jár, mint további csomaggal megtételni a szüntelenül utaztatott poggyászt. Sőt, ez még annál is problematikusabb eset, mint mikor egyik színésznője ölelbel utazott, s egy percre sem akart megválni tőle.

Igaz, hogy Janka kikéri magának, amikor már füle hallatára is így beszélünk Breuerről, de hát sejti ő is, nem járunk messze az igazságtól. S noha egy-két évig még vissza-visszatalálnak egymáshoz, ha Samu Pesten jár éppen, Marcsa harmadik születésnapjára maga helyett egy levelet küld csak. Abban megpróbálja Jankát rábeszélni, hogy fogja a gyereket, és sürgősen költözzön el innen, ez az egész térség rövidesen veszélyessé fog válni. Induljak Párizsba, Londonba, mindegy, vagy majd Amerikába, mert mégse mindegy, hisz minél messzebbre és minél hamarább, annál jobb. Írjak neki, ha elszántam magam, és ő majd segít, pénzt is ad, tanácsot is, csak induljak.

Induljon az öregisten, mordul föl Janka, miközben Samu sorait olvassa, hova induljak? És minek ír indulásról az olyan, aki nem hív, hanem csak küld? Csak az nyugtalanítja némiképp, hogy a bátyja hasonlóan gondolja, és ugyanazt tanácsolja, mint a férje.

Na de gondolja meg Janka, felelhetnénk erre, mit várhat vajon az ember egy Weiner Jakabtól, aki virtigli nemzetközi kommunista, s ahelyett, hogy özvegy apjukat gyámolítaná, meg a kisöccsüket, Ottót – a világ proletárjainak egyesülése iránt mutat inkább érdeklődést.

Janka ekkor fogadja föl Marcsa mellé a budaörsi Rauschenberger Incit, akit a szemközti nagycsarnokban ismer meg. A lányt is mi ajánljuk neki – komoly őszibarackozó az egész család, szezonban a termés legszebbjét Inci maga hordja be hátiputtyban gyalogosan és villamoson, s maga is méri ki a csarnoki hátsó kofa-standon. Ha beköszönt a szezon, őszibarackozni – amikor beérik a termés, leszedni, válogatni, ládába csomagolni, a Krenz-féle helyi hűtőházba kézikocsizni – az Inci máig is hazajár. Hétvégenként is kilátogat a szüleihez, de különben állandóra Janka mellé van ő már szegődve – ugyanúgy segít neki a konyhán és a gyerek körül, mint a műteremben, az ügyintézésben vagy a vendégek ellátásában, de Janka magával viszi őt akkor is, ha elutaznak. Szőlőjük kevés van Rauschenbergereknek – jobbára csemegeszőlőt természetnek csak, hogy a legszebb fürtöket a szőlőszobába fölaggatva tarthassák el akár tavaszig –, úgyhogy a szüret, ahová Inci most Marcsát is magával vitte, a lányoknak inkább csak szórakozás.

A madárhintás japán köntösében ül ki Janka teraszi nyugszékére haját szárítani és lábkörmöt vágni – a sarokreszeltetés, bőrkeményedés-vágatás ráér a jövő héten, amikor majd a hajából is le kell nyírasson. Most viszont, ahogy megszárad, megfésüli és kész – a hirtelen vendégeknek, akik csak úgy meghívadják magukat egy kis potyavacsorára, feleljen meg így is.

Reggel idetelefonált az unokanővére, Gáborné Kulcsár Emma, nem bánja-e Janka, ha estefelé átjönnének a gyerekekkel, csak hogy alaposabban megbeszélhessék, ki milyen hírekhez jutott. Hogy a fontosabb és érdekesebb dolgokat időnként alaposan kivesézzék, ez már kiskamaszkoruk óta szokásuk. Iskolásként Janka ugyanis Emmáéknál lakott – mivelhogy Janka apja és Emma anyja testvérek –, így a lányok sülve-főve együtt lehettek.

Nem telik el fél óra, s mintha máris a várható vacsoraillatot szagolná ki, a kis Flamm jelentkezik – na most mit számít, jöjjön hát ő is. Janka rögtön megérti, mi szél hozza ide Johannkát. Egyrészt a bátorság, amit – most, hogy testvérbátyját, Imrét a távoli Kolozsváron tudja – végre össze tudott szedni. Másrészt pedig az Urbán Vincével szembeni tollforgatói féltékenység – a kis Flamm már a telefonban céloz rá, kíváncsi, ki mit szól majd unokabátyjának országgyarapítási tudósításaihoz, s titkon reméli, hogy Janka legalábbis nem lesz oda értük.

Flamm Johannka, ha jól sejtjük, egy ideje már csak is szépíró-művészi fokon óhajt írni, azazhogy a szépírást is inkább lepárolná, vagyis költeni vágyik. Ám egyrészt mindjárt kétfelé, németül és magyarul is azonos hévvel, de úgy, hogy képtelen választani, végtére melyik nyelven is alkosson. Másrészt élénk elméjét mindig hamarébb villanyozzák föl a merészen izgalmas, új eszmék, mint az obligát araszolás a rím- vagy mondatfaragási széptan valamely magányos ösvényén, amit ő fennhangon magasztal ugyan, de valójában fél az írástól-költéstől, ezért halogatja folyton.

Vince épp ellenkezőleg: Még ki se gondolta, de már fogalmazza, minden hírt vagy esetet azon nyomban megír – előbb csak gyakorlásul vagy levélként, de hamarosan már közlésre. Csakhogy amíg Vince már maturandus korában is a bíróságon lebzsel, hogy érdekfeszítő bűnügyi tudósításokkal hívja föl képességeire a figyelmet, addig Johannka otthon filozófiai műveket olvas németül, de angolul is tűrhetően megtanul. Azaz Vince fölénye, melyet ő

nemcsak éreztet, de hangoztat is, rögtön kétségessé válna, ha unokaöccse intellektusával is számol – beleértve a kis Flamm imponáló nyelvtudását, és hogy egyetemi éveiben német nyelvterületen is komoly szellemtudományokat szívtott magába –, de miszerintünk Vince nem vesz ilyesmit számba, mert ehhez sajnos nem elég intelligens.

Szóval idejön estére Johannka is, kezd kalkulálni Janka. De mi lenne, mondom, ha egy füst alatt letudnám akkor Raposka Károlyékat is? Tekintettel a mióta üzengető Sárira, ki folyton idetolakodna, s aki férjének legutóbb már meg akarta tiltani, hogy énhozzám egyedül jöjjön.

Éppen Sári veszi föl a telefont, hogyhogy ilyen váratlanul?, és rögtön ma estére, drágám?, izgul föl, de sürgős! – énnekem ugyan nem, mondom magamban, de ő máris megkérdi Károlyt, akinek véletlenül persze hogy alkalmas.

De mit adjak nekik?

A körömvágással járó hajlongások, az olló nyírásirányától függően így és úgy forduló felsőtest kilengései észrevétlenül kezdik lazítani hasán a fényes szaténöv anyagul hurkolt csomóját, de ahogy talpát most az ölébe emeli, a pongyolaszárnyakat kétfelé félre is gyúri. A fölösleges ruhadarab a mellről és a vállról mégis csak akkor omlik le, amikor már a nap is véglegesen kisüt. Amint ruhátlanul találja magát, ösztönösen is mozdulnia kell, kinyújtózik, föláll, és törzsdöntögető, hajlongó tornagyakorlatokat kezd végezni. Majd pedig arra készíti a meztelenség, hogy kitárulkozzék a napsütésnek és a széljárásnak, hogy emelgesse és tárja szét a végtagjait állva, ülve de még a farács-padlóra hajított törülközőn végignyúlva is. Bablevest főzök nekik füstölt csülökkel, határozza el hirtelen, ahogy megemelt csípőjét fürge talp-sarok-fordítgatással nap-irányba igazítja, nehogy a bágyadt sugarak be ne találjanak a félrebillentett combok közé. A maradék oldalassal, sok sárgarépával, fog a fene nekik egész nap főzni.

Ezt a fogást Janka azért eszeli ki, hogy ne kelljen lemennie bevásárolni – száraz hüvelyes mindig van itthon elég, leveszöldségről Inci kérés nélkül is folyamatosan gondosko-

dik, a Brausch-hentesüzlet füstölthúsaiból pedig Janka személyesen szokott bespájnolni. De azért is marad a bablevesnél, hogy a főzés sok pepecseléssel ne járjon – a babot beáztatja, a csülköt éles késsel végigkapargatja, megnyesegeti, majd az oldalassal együtt leöblíti s máris alágyújt –, mert azt reméli, így majd olvashat és rádiózhat közben, s délután még le is akar pihenni egy órára.

Ami nemcsak a hosszú életnek titka, hanem a fiatalság megőrzésének is, miképpen erről Gáborné Emmát világosítja föl egyik levelében a férje. Ezért ő, mármint Gábor Dezső – katonai vagy munkafegyelem ide vagy oda – bizony idegenbéli besoroztatása közepette, miskolci szállásán is naponta ragaszkodik ehhez az ebédutáni-alvási szokásához, amihez pedig idehaza inkább csak vásárnaponként jut. Persze Miskolcon könnyű, hiszen ott – noha fegyverről nem is álmodhat – végtére mégiscsak visel valami rangot, itthon meg csupán családfő.

Weiner Janka a sziesztát illetően sajnos mégse követheti a rokoni példát, hiszen alighogy ledől, felcsöngetik, és éppen Emma áll az ajtóban kiskamasz fiával, kezében a Kálvin téri Fenyves áruház papírtasakjával. És ugye Janka nem bánja, hogy hamarébb jöttek, de a gyerekek elmaradt a német különórája. Ő meg ezt a retikült vette a Fenyvesnél kiárusításon, bagóért, elég jó, nem?

Palcsi, töröld meg a lábad! Én se vagyok normális, mi?, ahelyett, hogy eladnék, veszek! Megmondom neked, mi ennyire sose tudnánk lemenni az árral – na de hát a menő Fenyves, az megengedheti magának. Palcsi az oka, mert liftezni akart, meg hogy nézzük meg a tetőn a vízesést, de az most nem volt bekapcsolva.

Jól vagyunk, és te, Jankám?, de tényleg nem zavarunk? Dezső?, hát ő is jól van, majd' minden nap ír. Kisfiam, köszöntél?

Kezicsókolom.

Mit ír, mit ír...! Na, nesze, itt az első lapja, véletlenül benn maradt a tárcában.

Janka néni, megnézhetem addig a Janka néni új fényképróját?

Drága kicsi Emma, szombat délután negyed hat van, és Hatvanban uzsonnázunk. Pedig reggel már negyed hétkor elindultunk, de Kőbányán sajnos órákig kellett vesztegelni. Az út kellemes, gyönyörű idő van, a hangulat is jó. Közben alszunk néha egyet, mert mindenki álmos, de az olykori éber állapotokban adódik azért egy-egy bridzsparti. Életkém, rémes, hogy most milyen soká nem fogok levelet kapni tőled. Ahogy tudok, telefonálok, hogy a címemet közölhessem, mert már nagyon vágyom rá, hogy az írásodat olvashassam. Ja, Punókám, az újságot el ne felejtse visszarendelni!

Most mit vihogsz?, így szokott becézni, na és. Nem, csak magunk között, ha nem hallja más. Jaj ne, Janka, majd erről máskor... Amúgy az újság-előfizetést énszerintem lemondani szoktuk a magyar nyelvben, teszerinted is? Édes pofa, mi?, hogy így észébe jut valami, és máris utasít, nekem meg a kis kutyanyelvvel a kezem ügyében muszáj a leveleit olvasnom, hogy fölvésem a parancsait. És képzeled, hogy minden záráskor tartozom neki összeállítani tételesen a napi forgalmat!

Aztán arra kérlek, életem, hogy csináljatok Palcsival egymásról jó fényképeket, és küldjétek el nekem. Palcsit megcsókoltad helyettem sokszor? Mondtad neki, hogy mit csinált félálomban?, hogy ő is átölelt és csókolt engem? Szervusztok, aranybogaram, legyetek jók egymáshoz, csókol benneteket Apu.

Viszont azóta ugye már odavolt Emma Miskolcon Dezsőnél, kérdezi Janka, hogyne, feleli Emma, és a Dezső is volt itthon.

Ó, hát akkor Emmának van mit mesélnie.

Jaj, hát ilyesmiről... Mikor a gyerek is bejöhet... De hogy van-e Jankának még abból a nevezetes diólikőrjéből.

*

Drága Dezsőm, kezd válaszolni azon nyomban Emma, egyszerre kaptam meg Hatvanból írt lapodat és Miskolcra küldött leveledet. Köszönöm, szívem, hogy ennyire szíveden viseled a nyugalmaidat, s ilyen gyakran és kimerítően tájékozatsz. Különös, hogy írott szavaid mennyivel megnyugtatóbban hatnak, úgy értem, szinte azt érzem, mintha mélyebben vésődnének, mint azok, amelyeket mondottál csupán. Egyszerűen tovább marad nyomuk, legalábbis remélem, hogy legalább a legközelebbi leveledig nem halványulnak el.

Ne kezdjem ezt újra?, halálra fog ezen a Dezső sértődni!, nem? Annyira mély a vésődés, hogy tán kitart a következő levélíg?, hú, de mély lehet akkor.

A szombat rémes volt, folytatja némi tűnődés után, ahogy az lenni szokott, ha az ember amúgy is rossz hangulatban van. Az üzlet is a legsivárabb hangulatot mutatta, összesen 74 pengő, beleértve Knorrék kétszer 18 pengős törlesztését. Egy tucat Sphynxet elküldtem Wolf Bercihez földolgoztatni, mire ő ebből ötöt rendesen tussorral csinált meg, a többit viszont valami szörnyű vacak nem-tudom-micsodával. Ezeket visszaküldtem, hogy ha lesz tussorja, lenne szíves avval. Erre ma reggel azt mondja, megállapodott veled, hogy ha kifogyna, bélelheti mással is. Dezsőkém, ez igaz? Már megbocsáss, de én szégyellnék tíz pengőért ilyen árut kínálni! - a minőség már amúgy sem a régi, és most még ez a lehetetlen bélés!

Ami az utazásomat illeti, boldogan mennék Palcsi nélkül, van autóbuszjárat is, és az olcsóbb, Palcsit pedig kiküldhetném addig Hanzival - vagy Csillaghegyre, vagy a szüleihez, Budaörsre. Csak legyen annyi bevétel, hogy lelkiismeretfurdalás nélkül mehessek! Van ugyan egy fűzőrendelésem, remélem, az lebonyolódik szombatig, és akkor ebből nyugodtan utazhatom, nem?

Pénzért voltak: Ervin meg a Habselyem, de mivel csak 200 pengő van itt, egyiknek sem adtam, mert holnap váltót is kell fizetnem. A restet pedig a reklamáció jogának fenntartásával fizetem majd ki, mert a Solt ingeinél 4-4 gomblyukkal többet számoltak el. Jó lesz így, Dezsőkém?

Képzeld, Szlatinay volt benn, és kifizette a tartozását, na most nem tudom, hogy amikor telefonáltam, a szobalány tényleg megértette és megmondta neki, hogy ki kereste, vagy csak úgy magától jött. De hát ez is valamicske. Deák persze ma sem fizetett, a megszokott üzenettel, hogy majd ő jön be. Hát nekem ne jöjjön, inkább odaküldök minden nap! Aztán még elment két nyolcpengős ing, két ötpengős nyakkendő meg egy zoknitartó, bejött továbbá Gyökér főhadnagy az ingéért. Most van fél négy, hátha lesz még valami, bár a kilátások nem olyanok, megint zuhog az eső. Hanzi csinált kirakatot, nagyon jó, de sajnos az üzleten nem sokat lendít. Dányi óméltósága e percben távozott, s nem üres kézzel, vett egy esernyőt 22 pengő értékben.

Szívem, szervusz, majd csak túlleszünk ezen is. Csókol nagyon-nagyon sokszor a te Emmád. Hogy mi jó képeket csináljunk Palcsival egymásról? Nehéz dolog, tudod, hogy ez tisztára véletlen minálunk, de majd megpróbáljuk. Különben Palcsit épp az imént küldtem át Jankához az üzene-teiddel.

Hogy Janka képes rá, és miskolci film-kidolgoztatási tarifákat üzentet meg magának, ezen ő - mármint Emma - el tud azért ámulni. Aztán azokkal a potom fillérekkel számolgatják tán Dezsóvel a költség-különbözeteket? Na és miért nem egymásnak szóló, direkt levélben kalkulálják a ráfordításokat? - ahelyett, hogy a gyereket küldözgetnék, aki máris egy kis Harpagon!

Senki se mondta, hogy Janka zsugori volna, mondjuk, Dezsóhoz képest semmiképp... Hogy jön ez ide? Igen, Janka beszélt rá, hogy utazzon el kicsit a férje után Miskolcra, ezt Emma nem is tagadja, így van! Habár könnyű Jankának úgy agitálni a remélhető örömökre tekintettel a test érdekében, hogy közben ő, Emma állja a cechet. Ámbár ki állná,

nem igaz?, mikor ő a vevő, habár a férje felől nézve viszont a szállító szintűgy, de hát amivel őt ezért a Dezső honorálja, az se az asszonyzseb bevételeit gyarapítja, úgyhogy ennyit erről.

Másnap Emma nem kap a reggeli postával semmit, ezért Dezsőnek már a Jankához mégiscsak befutott semmitmondó kis lapjára is féltékeny lesz, ám délutánra, minthogy a levél megjön, ez elmúlik. Hozzá is fog máris, hogy Dezsővel ezt tudassa, az Úristennek pedig megköszönje, hogy ilyen férje van, aki tud örülni a természetnek és a munkának, s ezt át tudja vinni, úgymond, az emberekre is, akik rá vannak bízva. Dehogynem tudja ő elképzelni, milyen élvezet lehet kint a szabadban dolgozni, hisz az volt mindig a hitvallása, hogy semmi sincsen, ami annyira enerválna, mint a városi irodában vagy üzletben való robotolás. Bár érezték és értették volna meg ezt az őseik, jegyzi meg talányosan, akkor tán sok minden lenne most másképp.

Az üzlet miatt, ezt Emma nem győzi ismételni, Dezső ne csináljon magának semmi gondot. Legalábbis egyelőre ne. Mert a legsimábban megy minden. Aki pénzért jön? – a legnagyobb megértéssel távozik kielégítetlenül. S hogy ő, Emma rab volna azóta? Na és Dezső mennyit raboskodott már a bolt börtönében? Tehát erről igazán nem illik beszélni.

Tudatja továbbá, hogy Mazalán rendelt egy nyersselyem inget és két alsónadrágot, Blazsek Magda pedig szeretett volna ballonkabátot, de nagy volt neki. Emma már arra gondolt, mi lenne, ha Banditól hozatna, de őt részletben akarta fizetni (mármint Blazsek a ballont), amibe Dezső strikt utasítása miatt Emma nem akart belemenni. Vagy tett volna kivételt? (Hadd tűzzük ide széljegyzetként, hogy Bandi Dezső testvérbátyja, és hasonló profilú, bár jóval nagyobb boltot visz a körúton, noha felesben – a magunk részéről egyébként inkább ebbe, a Gábor Bandi-félébe járunk.)

Bandiról megírja még, hogy a behívója Dabasra szól, de reméli, hogy a vezetői igazolványával visszahelyezik majd Pestre, mint ahogy egyik volt katonabarátjával is így történt. De hát Bandit igazán nem kell félteni, bátorítja Emma

saját magát, a férjét s gondolatban a sógorát. Meg hogy benézett Mancsi (nyilván egy barátnő), nagyon rosszul néz ki szegény, s mivel a bankban száz ember hiányzik, nem csekély munkatöbblet eshet mostanában reá. Az ura azt írja, jól van, és Mancsi szerint nem fog ez neki megártani, mire ő, Emma is úgy vélekedett, hogy szerinte Dezsőnek sem fog, bizakodjanak hát. Mivel pedig megjött közben Palcsi a hírrel, hogy autóbusz Miskolcra csak reggelenként indul, írja meg hát a drága Dezső, utazzon-e azzal (viszont akkor csak vasárnap dél fele érne oda), vagy menjen-e mégis inkább a szombat délutáni vonattal. De nagyon kéri, Dezső intézze úgy, hogy ne legyen szolgálatban. A viszontlátásig nagyon-nagyon sokszor csókolja Emma.

Drága Apa! Tudtam, hogy Miskolc környéke neked is tet-szeni fog, a lillafüredi vasútra még én is emlékszem. Most is olyan kávédarálószerű mozdonya van, mint régen? Az elküldött villamosjegyeket köszönöm, tedd el az ezutániakat is. Hanzi azt mondja, hogy Csillaghegyről is rengeteget behívtak, az apja szerint Budaörsről viszont egyáltalán, mert azt mondja az öreg Rauschenberger, hogy onnan állítólag nincs is kit. Fogok venni egy megvilágításmérőt 12 pengőért, 5 pengőt már összegyűjtöttem. További jó szórakozást kíván Palcsi.

Édesem, melyik ruhádat hozzam magammal, ha jövök? Palcsi kéri, hogy minden bélyeget tegyél el.

A szombati vonattal utazott, de mért érdeklí ez Jankát. Ő egyáltalán nem ingerült, legföljebb egy kicsit fáradt. Magától értődött, hogy Dezső nem volt szolgálatban, hiszen úgy csereberélnek beosztást egymással, ahogy akarnak. Életükben először voltak egymástól távol ekkora időre, majdnem két egész hétre... Már mint azóta, hogy össze-kerültek - hiszen amúgy olyan érzés, mintha Dezsővel még a zigóta-kori megelőző időket is valami közös tojánhéjban vészelték volna át. Az utána következő korszakaikról nem is beszélve. Ennek az összetapadtságának megvan persze a hátránya, miből következően most a távollétnek viszont így keletkezett némi előnye.

Ezt nem is csak a vágyra érti. Hanem inkább arra, hogy az ő kettészakíttatásuk fájdmájából – mert Janka ne fedje, hogy ők nem önként, hanem behívóparancsra vettek egymástól búcsút – miként fordul ki a semleges hiány, amelyben megtelepszik lassan a megkönnyebbülés. Hogy hiába szaporodtak meg a teendői, valami érezhetően pihenteti mégis. Sőt, gondolkodóba ejti, ötletekkel tölti fel, tettvégyat ébreszt benne, és felröpteti a fantáziáját. Miközben kétségbe ejti, hogy mégse mozdulhat ki a boltból, illetve csak este és hétvégénként. Úgy érti, ha hétvégén nem Dezsővel találkozik éppen. Tehát mire átölelheti, addigra kicsit élvezhetett már abból is, hogy milyen a férje nélkül, sőt, elkezdett volna éppen hiányozni...

Hogy úgy...? Hát úgy is, persze hogy elkezdett, de még egyszer mondja, nem elsősorban a húsról van szó. Hanem ilyen lelki, érti-e Janka?, rokonlelki, sőt, hogy mondja?, majdhogynem a bridzspartneri értelemben vett társasági szükségletéről. Utóbbi persze – már abban az arányban, ahogy a házastárs és az összes többiek között ez megoszlik – vígan pótolható másokkal, és csak a rá eső rész marad kiszignálva személyesen neki, mármint a Dezsőnek, ha érti Janka, ő hogyan érti.

Ja?, hogyhogy milyen?, hát ilyen... lakrész valami magánház oldalsó szárnyában, egy közös szoba kiskonyhával, mosdókamrával. Ketten vagy hárman?, nem, inkább csak ketten lakják ilyen... kicsodák ők, tiszthelyetesek, mert a legénységi körletben nem tudták elhelyezni őket. És a szomszéd házban van a keret, a tisztikar meg a parancsnok. De mindegyik egy átjáróház, amolyan legénytanya, el lehet képzelni. Mintha röviddel kanmuri után érkeznel, nem volt idejük se kiganézni, se ágyneműt cserélni, de még kiszellőztetni sem igen, úgyhogy rögtön arcul csap valami sajátos elegy a dohányfüst, a borotvaszappan meg a hanyagul feltörölt másnapos hánnyás bűzéből...

Úgy van, tetejébe a huzamos férfimosdatlanság, kivált ami az intim tisztátalanságot illeti, félre ne érts, nem Dezsőről beszélek, csak a helyről, ahol tartózkodnia muszáj...

Nem, Jankám, abban nincsen tapasztalatom, ugyanez mit jelent körülmetéletlenséggel tetézve.

Ugyan mi az ördögöt lehet egy éjszakáról mesélni?, különben is fényes nappal, délután fél ötkor kezdődött...

Nem!, akkor se részletezi. Kettesben voltak a Dezsővel bezárkózva, mindvégig zavartalanul, ez a lényeg, vagyis amitől egyesegyedül tartott, hogy valaki beállít majd, szóba se jöhetett. Ja, de azért kimentek vacsorázni közben valami Korona nevű helyre, voltak ott még hasonszőrű bajtársak, úgymond... Igen, szintén asszonyostul, afféle bármikor nótára rágyújtó, cigányt-odaintó hangulatban.

Az ő kicsi lovagja pedig itthon eközben apátlan-anyátlan önállóságban töltötte el a maga különutas hétvégjét.

Drága Apu! Tegnap kint voltam Hanzival Csillaghegyen. Nagy muri volt, ugyanis az Orion gyár rendezett egy villámversenyt. A következő kérdésekre kellett válaszolni: Ki írta a Megy a juhász a számáront? Mi Edison keresztneve? Milyen gyártmányú rádiója van otthon? Becslése szerint hány liter víz férne a csillaghegyi Árpád fürdő versenymedencéjébe? (Mivel becslésem szerint a medence 50 x 16 x 2 méteres, ez annyimint 1 600 000 liter.) Orion hőpalackot kap az a 200 pályázó, aki az utolsó kérdésre a valóságot legjobban megközelítő választ adja. Mikor bedobtam a cédulát, az Orion hirdetési főnöke azt mondta, hogy biztosan nyerek. Nyertem is egy termoszt, félliterest, olyat, mint amilyen otthon már van, csak szélesebb szájút. Sokszor csókol Palcsi. Légy szíves, tegyél el minden bélyeget!

Dezsőkém, mint látod, Palcsi a tőle megszokott tárgyilagossággal referál, de hát megszoktuk, nem? Az utat Miskolctól majdnem hazáig végigaludtam, csak az elég gyakori megállások zökkentettek ki az álomból. Igazán a legnagyobb számárság lett volna az étkezőkocsiba ülnöm, a megtakarított pénzen felszíjaztatom neked inkább a termoszt, amit Palcsi nyert. Ma folyton szólt a telefon – édesem, hogy neked hányan érdeklődnek a hogyléted felől! Tihanyi volt megint benn, Ervinnek fizettem 25 pengőt, Bakóné fize-

tett 30-at. Ez történt eddig, no meg 2 gallér. És megjött a Külkereskedelmi Hivatal értesítése a harisnyákról. Mi történjen ezzel? Kérek utasítást. Lehetőleg személyeset. Szervusz, életem. Te már kialudtad magad? Csókollak nagyon Emmád.

Na most Jankám, de tényleg. Nézd meg még egyszer a levelem végét! – teszerinted mi ez? Hát nem egy meghittent cinkos, sőt érzéki utalás a közös éjszakára? A magam szemérmes modorában – hát mért legyek más, mint ami vagyok? –, tömören csak így, hogy ő vajon kialudta-e magát, mert én nem. Hát tudod, akinek ennyi jó kevés, azt érje gáncs és megvetés!

Dezsőkém drága, igazán bánt és fáj, hogy hétfői pár soros írásomat, ami különben is függelék volt csupán Palcsi levéléhez, nem találtad meghittnek. De hisz nem csodálkozom rajta, mert mindent elkövetek, hogy ne legyek túl érzelmes, és erővel lefojtok minden feltörő indulatot, csak hogy nevetéssé ne váljak. Úgy látszik, nagyon is jól sikerült ezúttal.

Az üzletben annyira nem történik semmi, hogy igazán kár beszélni róla. Fájdalommal gyötör az unalom, és szinte jó, hogy esténként eljárak a légvédelmi kurzusra, egy kicsit felráz ebből a tespedő, ernyesztő semmiből.

Nem is tudom, mit szeretnék jobban, ha most vasárnap jönnél, vagy ha csak a jövő héten. Azt hiszem, inkább azt, ha később. Több időm volna előre örülni, és később lenne vége. De most jobban kihasználjuk majd, jó? Senkire, semmire se leszünk tekintettel. Szervusz, életem, úgyse lehet úgy írni, ahogy szeretnék. Csókol a te Punókád.

Nem, beszélni se lehet úgy, ahogy szeretne. Az pedig őszerinte egyáltalán nem igaz, amit Janka állít, hogy a dolgok alapos kibeszélése feltétlenül jót tesz, mert nagyon is megeshet, hogy kifejezetten ront, ezért aztán nehogy már muszáj legyen beszélgetni.

Nem akar evvel semmire se célozni.

Nem, Dezső nem a későbbin, hanem rögtön azon a vasárnapon jött.

Mit és? Ne faggass! Nem volt jó, kapkodás volt, nem jutott időm örülni, rosszul használtuk ki az időt, továbbá mindenkire és mindenre tekintettel kellett lenni. Fázom, adj valami köntöst! Vagy valamit, hol a törülközőm?, és ne faggass, az Isten szerelmére, próbálj hallgatni kicsit...

Drága Dezsőm, nálatok is ilyen csúnya ősz van? Mit csináltok az emberekkel és magatokkal ilyen időben? Nem nagyon rossz a hangulat? Ne engedd, hogy úrrá legyen rajtatok! Talán nem fog soká tartani, és ha kisüt a nap, megint minden más lesz.

A mellékelt kasszaraportban az 56 pengős tétel bizonyos Szent-Lőrinczy Ákos törlesztése, akiről kisült, hogy egyrészt ő az a bizonyos úr, akinek te a nagy Vatter-harisnyát adtad el, most pedig elvitt még két nyakkendőt is az unalmas nagy áttörtből, másrészt katonatiszt, mert ezúttal alvezredesti egyenruhát viselt. Harmadrészt pedig ő a szomszédban lakó öreg erdélyi bárónak a fia, aki idejár látogatni özvegy apját. Viszont szemrehányást tett, hogy a haskötők dolgában zsidó boltba rekkommendáltam! Hoppá!, mondtam neki majdnem, drága szomszéd, hát minket meg minek néz? – ó, hát nagyságos uram, mennyire örvendünk, hogy ránézésre tán el se vagyunk dönthetők szinte!

Urbán Vince, mielőtt elutazott volna Kolozsvárra, érdeklődött, lesz-e vastagabb alsónadrág-anyag, októberig még vár, ha addig nem kapunk, akkor beletörődik, és ebből csináltat egy tucatot. Lázár doktor – tudod, akinek a Ferenciek terén van fogorvosi rendelője – inget szeretett volna rendelni, egyik sem tetszett neki, nem csodálom, de hát nem is nagyon forszíroztam. Kérdezte továbbá, ki az a Gábor Dezső, aki mint cégtulajdonos van föltüntetve, megnyugtattam, hogy az a cég címerén szereplő Gábor Lajos legitim fia, vagyis te. Alapos ember!

Rózi kapott Amerikából egy húszdolláros csekket a bátyjától, és első útja hozzám vezetett, hogy – mint a csodában való hit apostolának – ezt nekem azonnal jelentse. Persze nem mulasztotta el fölolvasni a levélnek azt a részét, ahol a fivére elcsodálkozik Dezsőn, vagyis terajtd,

aki most se tudsz munkát találni. Miről beszéltek?, mondom neki, miféle munkát?, nézzél tán körül, hát saját üzletünk van, édes.

Életem, hogy érteztél, hogy utaztál? Most kellene hogy az „érzelmeimről” írjak valamit, ugye. De ez így nem megy! Majd ha együtt leszünk megint. Két-három, négy hét múlva? Addig elégedj meg azzal, hogy csókollak – Emmád.

Ja, most volt itt Bíróné ügynöke, csatolom neked a mintáit, remélem, nem lesz túl kövér a boríték. Szerintem a mai anyagiányban elég jók, és nem is nagyon drágák. Olasz árut exportáron már nem adnak, 70 százalékkal drágábban ajánlják, így viszont nem merik behozni a képviseltek. Neked nem kell mondanom, Dezsóm, hogy árura szükség volna, de hiába is egyeznél bele, ha nincsen pénz. A mintákon kívül tudna még szállítani kék és fehér színben a jobbik puplinból (3 pengő 10-ért), és szép fehér oxfordja is van. Mít csináljak? Halasszam el esetleg a házbért?

Sajnos a tegnapi napról nagyon rövid jelentést adhatok csak: Egy ing nyakkendővel 20, Henczné részlete a köntösért 18 és két nyakkendő 12.50, ez minden. Pénzkészlet 339.50, ebből váltóra elmegy 100 pengő. Ezen kívül benn volt Máté Olga, hogy mivel nem akar hűtlen lenni hozzánk, megnézi, milyen anyag van kékben. Gondolhatod, hogy nem talált megfelelőt, de igazán nem haragudtam rá. Most fél kettő van, és még egy fillér bevétel sem volt. Lénárték néztek be, Frédi fekete puhakalapot keresett, de hát azt még te se tudtál volna neki adni, ugye, Dezsókém?

Levelednek nagyon örültem, kell ezt még mondani? Sikeres bridzs-működésednek is. Milyen jó, hogy nem vagy féltékeny, és nyeroszériádat nem tulajdonítod másnak, mint kizárólag a tudásodnak! No, ne légy megsértve, hisz tudod, hogy én tudom, hogy tudsz.

Ma este vizsgáznak a kurzuson, tegnap este olyan főpróba-féle volt, amelyen egész kis kivétellel mindenki brillírozott. Legalábbis az előadó agyba-főbe dicsért mindenkit. Nagyszerű ember, és ha olyan jó orvos is, mint amilyen pedagógus, hát agyon kéne hogy keresse magát. Akkor vi-

szont hogy érne rá kurzusokat tartani? Úgy látszik, ő is azok közé a tehetségesek közé tartozik, akik nem a megfelelő helyen vannak.

Ma reggel 10 fokot mutatott a hőmérő, este pedig alig tudtam felmelegedni. Hiányoztál. Szervusz, életem, csókolak nagyon és sokszor - Punókád.

Édes kis Punókám, már kilenc óta itt ülök az irodában, hogy a postást lessem, fél tizenegykor jött meg, és nem vártam hiába. Most pedig, szívem, sorban felelek a kérdéseidre.

S mint a géppuskaropogás, úgy veri ki a század írógépén Dezső, hogy tegnap önáluk is pocsék volt az idő, csaknem egész nap esett, sár volt és hideg, idegekre menő, csontig áztató. Nem engedték persze, hogy a depresszió úrrá legyen rajtuk, reméltek derűt, és reményük mára be is teljesedett. Hisz ahogy az imént kikukkantott, már föl is száradt az utca, s a jobbára felhős ég dacára nyolc órára kisütött a nap, és most ragyogó meleg van. Élvezik is. Tegnap az emberek azért kimentek esőben is, és noha Ládiban nem dolgoztak, amíg esett, Kerekhegyen sajnos a zuhogó esőben is meg kellett rakniuk pár vagont, úgyhogy bőrig áztak, és csak remélni lehet, hogy nem lesz megfázás belőle.

Személy szerint ő, Dezső szolgálatban volt, nem kellett áznia, s idejét főleg olvasással töltötte - egy emberétől két könyvet kapott kölcsön. Az egyik egy négyszázoldalas, század elejei német erkölcsregény, Mutter Aus dem Freudenhaus in die Ehe - Ein Mitternachtsroman Carla von Engelhorntól. Nem nagyon időszerű, de érdekes, elég sokat elolvasott már belőle. A másik már modernebb, a híres Un mois chez les filles (Egy hónap a lányoknál) Maryse Choisy-tól, riportázs német fordításban, legalább gyakorolja rajta a németet.

A kassza-raportokat köszöni drága Punókájának, így mégis jobban el tudja képzelni az otthoni helyzetet, és inkább tud tanácsot is adni. A sorrend persze: előbb a váltó, aztán a házbér. De hát ez utóbbi, ha jól látja, nem jött össze még az ő 80 pengőjével sem, amit Emmának ma szin-

tén meg kellett kapnia. Tehát vásárolni egyelőre nem lehet, bármennyire használható is a kínált áru. Különben neki ezek a színesek, amiket Emma küldött, nem tetszenek. Igaz, hogy ellenszenvezik a jacquard-mintákkal, de úgy vetteszre észre, hogy a vevők is. Azt tehát nem sajnálja elmulasztani. Viszont jónak látszik a fehér puplin, s noha van még a 3.10-esből, de hamarosan csináltatniuk kell majd m/m és o/m ingeket is, tehát fehér simára lesz szükség. Ugyanígy a 3.10-es sima kék is használható, mert az pizsamára nagyon jó. De hát mindezt, ha megkérheti életkéjét, csak a házbér meg a ruhaszámla kifizetése után, jó?

Ha legközelebb hazamegyek, majd az olcsóbb anyagokból is munkába kell adnunk. Érdekes, hogy a tisztetek közül énutánam senki se ment eltávozásra, igaz, hogy néhányuknak itt volt vagy van a felesége. A fényképek elkészültek, a sok felvétel közt akadnak azért jók is – Jankának persze nem merne dicsekedni –, majd küld belőlük.

Változatlanul jól érzi magát, amit igazán röstell, de nem tehet róla. Tán furcsa, ha így fejezi ki magát, de neki tulajdonképp az ő kicsi Punókája nem is hiányzik. Ami talán nem is csoda, merthogy bizonyos tekintetben folyton vele van. Oly intenzív hévvel érzi maga mellett, hogy nemcsak gondol rá, beszélget és cinkosmódra összenéz vele, hanem még simogatja is, hátul a nyakán, elől, fönt és lent, sőt, néha rá is üt édes kis felesége sejhajára, de a kezét is csókolgatja. Ebéd utánra nem osztották be szolgálatra, otthon lesz, alszik, olvas, és megint csak együtt lesznek. Készüljön föl rá az édes!

Ám időközben egyrészt már sajnós várnak az írógépre, másrészt ebéd kiosztáshoz kell sietnie, meg ezek után már nem is tudja, mit írjon. Így hát elköszön az ő drágaságától, nagyon, nagyon, kimondhatatlanul szereti, sose szerette jobban. Sőt, érzi, hogy kicsi felesége is szereti őt, még ha nem is ír érzelmekről soha. Csókolja: Dezső

Palcsiról nem kérdezett, ez nem azt jelenti, hogy ne gondolna rá sokat, reméli, tanul már latint, németet, franciát, és nem szemtelenkedik. Elkezdhetne már jó lenni.

Drága Dezsőm! Az üzlet máma pang, az idő megint rémes, hideg, borongós. Az unalom úgy ráfekszik az emberre, mint egy ólmos kényszerzubbony.

Sőt, mintha egy ólmos kényszerzubbonyos ápolott unottan teperne maga alá a súlyfürdőben, ha jobban megnézem az előbbi képzavart. De ezt ugye ne írjam bele Dezsőmnek a levélbe?

Igazán megértem, drága férjem, ha jól érzed magad ott. El vagy foglalva, produkálsz valamit. Tényleg rendszeresíteni kellene valahogy a foglalkozás-cserét, legalább az ilyen hetekre. No de nem panaszkodom, félek, hogy lesz ez még rosszabbul is.

A fehér puplin egyébként német származású, miként a jacquard-mintások is, tér rá Emma az üzleti ügyekre. Kár, hogy Dezső nem tudja ezek iránti ellenszenvét leküzdeni, pedig sokkal mutatósabbak, mint a legutóbb vásárolt Hermann-félék. De hát ő nem akarja drága férjét befolyásolni, rendel tehát az egyszínűekből egy-egy véget. Megérkeztek továbbá Neumanntól a Laco-féle pulloverek – a három teveszőrszerű elég rendes, a többiről nem nyilatkozik. Nagy Józsiék levelezőlapútján Mátraházáról rendeltek Lajos bácsi névnapjára egy nyakkendőt. Rögtön át is küldte – s egyúttal ő, Emma is rendelt tőlük egy dobostortát, mert Jankához mennek majd Palcsival vacsorára, s legalább akkor ő gondoskodik tésztáról.

Tegnap lezajlott a vizsga, és az orvosezredes megint kapacitálta, hogy miért nem vállal náluk valami munkát. Ezer örömmel meg egy feltétellel. Na, hogy mi lenne az. Hát hogy van neki egy férje, aki itt és itt szolgál, előbb azt kéne haladéktalanul hazaengedni. Mire az ezredes csak heherészett, pedig nem is volna rossz. Legalábbis őneki, Emmának. Viszont hogy ez az ő drága férjét is boldogítaná-e vajon, az egy kérdés.

De hát mit tegyünk, édes egy Dezsőm, úgy látszik, te fontosabb vagy a honvédelemnek, mint én. Egyébként nem csodálom, és nem is kételkedik abban, hogy őt a férje szereti – így, a megszépítő messzeségből. Ám ennek is nagyon-na-

gyon örül. De azért ne ismételd minden levelében, hogy szeretlek, mert nagyon gépies lesz, programszerűnek fog látszani, és az nem jó.

Nehezen vagyok kielégíthető, mi? De szerencsére megszoktad már. Szívecském, elutazásod óta ez lesz a második vasárnap, amit nélküled töltök el. Mennyi lesz még? Talán jobb nem tudni. Elhatároztam, hogy én sem akarok szenvedni ettől, és igyekszem magam olyan jól érezni, mint te – remélem, imponálok neked ezzel.

Palcsi ma egész nap otthon van és tanul, Ilona pedig mos, ezért a Bíró Dénestől hozattam föl nekik ebédet, remélem, nem eszik meg az egészet.

Szervusz, drágám, csókollak úgy, ahogy szereted: Punóka

Akkor hadd csókolja ő is a kis feleségét viszont, ahogy és ahol az szereti – szombaton délben jelentkezik és öleli szívecskéjét Dezső. Negyed egyre értek be Ládiból, másfél napjuk szabad. De jó volna, ha kimehetne Punókája elé a vonathoz! Most azt se tudja, neje benn van-e még az üzletben vagy már weekendezik. Neki a tegnapi délutánja úgy telt el, hogy 2-től negyed 6-ig aludt. Este két robbert játszottak még vacsora előtt, 22 fillért leadott, tehát még pluszban van. Vacsora után olvasott egy darabig az ágyban, hogy elálmosodjon, de sajnos ez nem sikerült. Mégsem szabad ebéd után aludnia, mert akkor az éjszaka hosszúnak és nyugtalannak bizonyul. Neki is nagyon-nagyon hiányzott Emma.

Érdeklődne, hogy életkéjének vajon tetszenek-e a képek. Vett egy fénykioldót, de ezt nem kapja meg az a bűdös kölök. Aki meg mit csinál vajon. Nem írt róla Emma semmit. Igaz, hogy a gyerek is írhatna.

Öt órára megint megbeszéltek egy partit. Vacsoráig játszanak, este talán bemennek a városba. Két hete járt benn utoljára, ám akkor épp Emmával, és az mennyire jó volt! Ma nem készülnek a Koronába. Vagy az Avason vacsoráznak, vagy az étkezdében, és akkor csak feketére mennek be az Abbáziába.

Az idő ma változó, egy pár csepp eső is volt, de a nap is süttött. Túlnyomórészt azonban felhős az ég. Nincs hideg.

Szeretném már tudni, mikor csókolhatlak valóságosan is. Sokáig nem bírom ki, egyszer csak hazalógok. Szervusz, édes életem, csókollak: Dezső

*

Tessék, a nevezetes diólikőr, áll elő Janka a teli pohárkákkal, miután Emma visszajött a fürdőszobából, Rauschenbergerék saját főzete, csin-csin, csók! És hogy tényleg azt írja-e Dezső, nem bírja Emma nélkül, s egyszer csak hazalóg, édes egy pofa.

De vajon mit jelent, amiről itt ír, húzza elő a japán pongyola zsebéből Janka a bontott borítékot, hogy nyugodj meg, édes aranyom, nem udvaroltam senkinek? Ne kapkodjon már Emma, hát még képes és eltépi...! Jól van, mindjárt, csak hadd olvasson föl belőle... De hát mért kellett letagadnia? Pedig ő meglátta rögtön a retikülben, ahogy Emma púder után kotort. Higgye el, nem is olvasott volna bele, ha Emma nem dugdossa, viszont így most már tényleg kíváncsi, szóval...

Szóval nyugodj meg, édes aranyom, nem udvaroltam egyáltalán, még csak a legkisebb flörtöm sem volt senkivel, és nem vágyódom senki után, csak teutánad... De hát mi van ebben Emmának titkolnivalója...?! , erissze már, tényleg el fogja szakítani...!, nna.

Vagyis csak teutánad. És még csak meg sem nézem a nőket úgy, mint Pesten. S ez valóban szóról szóra így van, és jegyezd meg, hogy így is lesz mindig. A társaság egyáltalában nem ront rajtam, sőt örömmel állapítottam meg, hogy van még rajtam kívül sok rendes, hű férj, és így nem kell a hűségemet rendellenességnek tekinteni. Megjegyzem, az utánad való vágyam legfőljebb ötven százalékban testi, a többiben tisztára lelki. És az előbbi ötven százalékot sokkal könnyebben tudom leküzdeni, mint ahogy gondoltuk volna. A rövid, ám egészséges, mély alvás teszi, és a sok szabad

levegőn való tartózkodás. Habár, legyenek őszinte, tegnap ébredés után annyira nem tudtam, hová legyenek, hogy muszáj volt ideképzelvelek a paplan alá...

Ám e pillanatban Emma rutinosan a tűzhelyre tekint, hogy figyelemelterelésül sikkantasson egyet, s míg az őszinte túl élénken rotyogó fazéka figyelmezteti Jankát, kikapja kezéből a levelet, s közben odaveti, mit kotyvasztasz itt különben, ha nem vagyok vindisgréc.

Elismeréssel kell nyugtáznom unokanővérem cselét, ahogy a levelet elkobozta, el is nevetem magam, s miközben kiterelem Emmát a teraszra, amely vöröslik a műgyetem fölött készülődő naplementétől, már arról beszélünk, kiket várok még. Hogy először is jön az én kútbaesett vőlegényem, Raposka Károly a nejevel.

Emma hüledezve nevetgél - tényleg a vőlegényed volt?, én azt hittem, Flórián Imre volt a vőlegényed!

Imre majdnem a férjem lett, az más. De jegygyűrűs eljegyzést egyedül csak Raposka Kárlival tartottunk.

Hogy előadhassa megismerkedését a vőlegényével, Berlinbe kell kanyarodnia és vissza '29-be, mert ott tanulnak egy zenetudósnál a barátai, zeneakadémista társai, akiknek ő is a nyomába akar szegődni, és felsőfokon szeretné zongoristává képeztetni magát. Arra viszont nem tér ki, hogy mégis ekkortájt, Berlinben számol le azzal, hogy hivatásos zongorista legyen, mégpedig egy nevezetes fotóműteremben. S ott azt is eldönti, mihelyt hazatér, megpróbál majd visszakeredzkedni Máté Olgához, hogy mégiscsak fényképezni tanuljon meg.

De akkor éppen nem volt se zongorista már, se fényképész nem volt még, amikor a berlini Hotel Esplanade-ban - miként Emmának meséli, egy rendkívül előkelő magyar diákegyesületi bálon, ahol az ifjak reménybeli adakozókat próbálnak szórakoztatni - találkozik Raposka Károllyal. Ahogy ott megpillantja, ez a karcsú magyar diákvezér, bálelnök és vezértáncos nem csupán egy valóságos államtitkárnet táncoltató dzsigolóként lép föl, hanem gátlástalan szerepélvezése miatt tényleg annak is

látszik. Miközben feszesen fess háta mögött azt pusmogjuk, hogy ha egyszer ez a friss hús a magyar intézet kádere, akkor oda nyilván nem vehették föl Carl Heinrich Becker kultuszminiszternek, a magyar ügy nagy pártfogójának a rábólintása nélkül. Aki állítólag – de az ilyesmi bizonyára csak rágalom – szívesebben lát férfiakat az élet azon szegletében is, amelyben épp a leghívebben ragaszkodik ama rábólintási szokásjogához.

Ennek a pletykának Weiner Janka nem siet utánajárni, hisz ezidőtájt Raposka föl sem igen ébreszti még az érdeklődését. Miként abban a kérdésben sem lát Janka tisztán – de mit Janka!, mikor magunk is csak találgatunk –, hogy az efféle mélyen intim egybekapcsolódás, vagyis az eleve is büntetendő nemi eltévelyedésnek és az államhatárokon túlnyúló politikának a legszigorúbban titkos, hiszen tilos összefonódása milyen szerepet játszhat abban, hogy sikerül megalapozni a magyar szellemiség első és legfőbb németországi hídfőállását.

De kezdhethetnénk onnan is, hogy vajon egykori büszkeségünk, a mi tüneményesen lelkes németföldi úttörőnk és alapítónk, aki a magyar kultuszminiszter bizalmát élvezve Berlinben a magyar ügynek elsőként nyerte meg a németeket, ugyan mi vonzót tudott fölmutatni s eljövendőként felvázolni, hogy törekvéseit lépésről lépésre kormányzati támogatás és siker kísérje? Hisz alig egy évtized leforgása alatt úgyszólván egymaga teremti meg a német fővárosban a magyar intézetet és a Collegium Hungaricumot, feltalálja a hungarológia tudományát, miután pedig fölfedezi és közlést tesz az Ómagyar Mária-siralmat is, alig negyvenévesen meghal. Ám azon azért elcsodálkozunk, hogy ezek után ugyanúgy Becker határozzon az utód személyéről, sőt, hogy állítólag ő döntsön még a magyar segédmunkatársak – mint például az intézeti könyvtáros – kinevezéséről is.

Pardon, ez nem így volt! Én vagyok az a hajdani könyvtáros, ezzel lép ki most a teraszra az új vendég, van szerencsém, Raposka Károly, de bizony sose vonzódtam az anormálokhoz, vagy hogy mondjam őket, úgyhogy engem

nem is Becker nevezett ki, kézcsókom, és elnézést, hogy be-törtünk a nyitott ajtón, Jankám, döbbenetes füstölthús-illat terjeng itt, remélem, ez nem véletlen.

Janka fölragyog és köszön – szépen kéri Raposkát, ne emelgesse rögtön a fedőt, előbb hadd üdvözölje Sárit oly sok év után ismét, Károly pedig ugyan ismerje föl már régi barátinjüket, az ő unokanővérét, Gáborné Kulcsár Emmát. Sári sikongva ölelkezik össze máris Emmával, míg Raposka bocsánatért esedezik, csak az a fiataluracska tévesztette meg odabent, hisz az lehetetlen, hogy ekkora fia legyen már Emmának.

Palcsi?, ugye, Palcsinak hívják?, remek. Nos hát, Emma, tudja, én világéletemben a normális emberek közé tartoztam, szögezi le Károly, akit ez a szóban forgó elferdülés inkább zavar, semmint vonz, összbenyomása pedig az, hogy valami fura különösség, nem ritkán jellemgyöngöseség és morális megbízhatatlanság vegyül az ilyesfajtaú egyedek karakterébe. Tapasztalata szerint – hisz változatos élete folyamán azért eléggé lépten-nyomon kellett találkoznia ezzel a... nem is irritáló, inkább csak átmenetileg feszélyező, ám sokszor nagyon is mulattató jelenséggel... Elnézést, csak ezen mindig derülnie kell, bocsánat...

Mert eszébe jutott, hogy abban az időben együtt lakott Berlinben egy fiatal magyar zenésszel, kezdi Raposka mesélni Emmának, de Sári azzal, hogy ezt ő már ezerszer hallotta, úgy tesz, mintha a műteremlakás nahát, milyen érdekes berendezése iránt érdeklődne, körbevezetteti magát Jankával, kacag, csodálkozva csapja össze kicsi tenyerét, és egy roppant izgalmas otthon művészi szabadságának titulálja azt, amit valójában egy lomtár szutykos rumlijának tart.

Mire visszaérnek, a zenészfűről és a rokonszenvedélyűekről szóló történetnek elcsattan éppen a poénja, s miután olyan jót nevet, hogy még Emma combját is megcsapkodja, Raposka a kérdést tágabb összefüggésbe is belehelyezi. Tudniillik a németeknél akkortájt különösen nagy keletje volt, jelenti ki. A weimari időkben az ő szemé-

lyes emlékei szerint is leplezetlenül járkáltak egymással az efféle – hogy úgy mondja – házaspárok a nyílt utcán, hát képzelheti Emma. S noha biztosat persze nem tudhat, de a dolog állítólag intézetünk alapító korszakának intézményes kapcsolatait is nagyban árnyalta, ha hinni lehet a szóbeszédnek, mert ki lát, ugye, a csukott ajtók mögé.

De hát persze, tűnődik el kicsit később, mégiscsak Becker az, aki megszerzi kormányától a magyar intézet számára a Knobelsdorff-féle rokokó kastélyt az egyetem mögötti Dorotheenstrasse és Kupfergraben sarkán, és így válik célszerűvé az, hogy a magyar állam a szomszédos Herz-palotát vegye meg a collegium céljaira, majd '26 tavaszán megkezdődhessen a két ház egybeépítése. Ami túlzás nélkül valódi művészi eseményszámba megy, hisz a berlini belváros egyik legizgalmasabb helyén teszi elevenné azt a mindaddig kihalt sarkot – magácska nem járt még arra?, sajnálhatja –, az épület tudniillik az Unter den Lindenre néz, kertje fainak koronáján át a múzeumokra látni, tehát az egész voltaképp egy otffejejtett csendes sziget a nagyváros kellős közepén.

Na tessék, hát itt van egy közvetlen tanú!, kiált föl most Raposka Kárli egy alig középtermetű és feltűnően sovány alak láttán, aki zavartan áll meg az ajtóban, s akit Janka mutat be annak, aki nem ismerné: Flamm János – azaz Johannka – újságíró, költő. Ez a derék ember s egyben koszorús poéta ugyanis – ne gúnyolja őt a Kárli, milyen koszorús – éppen a mi berlini diákegyesületünket erősítette abban az időben, amikor nekem az elnökség igáját a nyakamba rakták.

Johannka inkább úgy emlékszik, Raposka nagyon is törekedett rá, hogy a Bund Ungarischer Hochschüler főnökeként vezérkedjen és békebíráskodjon – aztán mégis hajlik rá, hogy elhiggye, Károlyt tényleg nyugtalaníthatták a sorozatos diákmérkőzések.

Hogy micsodák?, értetlenkedünk.

Hát a diákcsaták.

Ja, hogy a kikupálódni s fölemelkedni vágyó, ám sajnálatosan eltérő nációjú ifjak összecsapásaira gondol, aha!, midőn kiváltképp egyes közép- és kelet-európai nemzetiségű csoportok – semmiképp se kéne csűrhet vagy hordákat emlegetnünk, ugye – olykor akár egymás torkának is esnek, s bizony csont is törik, koponya is be-behorpad, s aki a puskaporossá vált levegőben fegyverpufogtatást hall, és nem a bőrét menti, az pikk-pakk otthagyhhatja a fogát?

Igen, Flamm Johannka erre gondol, de mért kérdezzük.

Vagy mikor a hosszúbicska-pengék némán siklanak át egy-egy hasfalon, teszi hozzá Raposka Károly.

Na de hát itt emberek társalognak!, és ha Kárli nem gusztustalankodna, Sári nagyon megköszönné, jó?

Janka szerint Raposka meséljen inkább arról a bálról, hátha Sárinak az jobban fog tetszeni.

Nem Janka szeretné azt inkább földézni?, meg az ifjúkori hódításokat?, kérdi kajánul Raposkáné, mit gondol Kárli?

Emma, drágám, ne figyeljen rájuk, öleli át Raposka, maga ne legyen ilyen! Visszatérve – az ilyen bálakon elsősorban persze adományokat akartunk gyűjteni a Bund javára, de nem volt mellékes az echte magyar kultúra bemutatásának missziója sem...

Echte magyar misszió...!, ha volna szabad diszkrétan föl-kacagni, akkor Johannka azt mondaná: ha-ha. Echte népi-zenekar, magyar cigány és héber zshivány vegyesen, Weisz bácsi berlini csárdájából, ugye, itt egy Szőke Szakáll, ott egy Alpár Gitta, körúti kuplé, jiddis humor és cukros ope-rett, na, gratulálok, ő a maga részéről köszöni szépen!

Janka bólogat, és mondhatja, tökéletesen érti a fanyalgást, ám ha jól emlékszik, mint belépőjegy- és tombo-lafelelős éppen Johannka szedte ott a pénzt – hogyan enged-hette hát, hogy az adományok nagyobbik része fajtisztasági szempontból mégis roppant kétes eredetű legyen?

Emlékszik-e Janka, nyerít föl erre Raposka, hogy mi-kor hajnalban már csak ők ketten táncoltak, akkor csatla-kozott hozzájuk az a hangsúlyozottan árjaküllemű osztrák bábjúnár?, aki most valami birodalmi ifjúsági vezér, nem

emlékszik Janka, hogy hívják? Na mindegy, hanem akkor ki állt be rogni vele fergetegesen a csárdást?, hát az amúgy derék, ám finoman szólva is harsányan héber kinézetű Gotteszmann úr, akkora kosfejű, hogy a Stürmer karikaturistái megirigyelhetnék, na ugye, hogy erre már emlékszik!

A kis Flamm ingerülten legyintve lép ki hozzánk a teraszra, majd érdeklődésünkre nem titkolt büszkeséggel újságolja, hogy sikerült végre tető alá hozni a magyar sajtókamara székházvásárlását.

Na de hát most már nem Pátria vagytok?, kérdi valamilyünk.

Johannka készséggel világítja meg nekünk, hogy annak idején a Pátria - ugye, a jól ismert állapotok ellensúlyozásául - a keresztény magyar művészek klubjaként alakult meg, amely most már az újságíró-egyesületé. Ennél sokkal jelentősebbé vált viszont a sajtókamara szerepe, melynek megszervezésére voltaképpen kötelezve is lettünk a harminckilencedik évi négyes técé alapján, ha értjük, tehát magyarságvédelmi, azaz ön- és fajvédelmi alapon. Vagyis ezúttal az egész keresztény újságíró-társadalom megbízásából történik a tagfelvétel, intéződnek a lapengedélyek, s így aztán egyre-másra szűnik meg végre egy rakás kamarán kívüli, nívótlan vagy baloldali lap, kalóz-sajtótermék és egyéb liberális szemét.

Na de hát mi van azzal az irányzattal, kérdi Raposka Károly, amelyik politikamentességet hirdetett?

Ugyan, Károly, hát le lettek szavazva, hisz amikor így elvannak torzulva a sajtóarányok, hogy lehetne már felelősen politikamentességet képviselni? Az meg nem is igaz, amit mondanak, hogy aki származásra nézve hogyhívják, az ne lehetne tag, hisz akinek például háborús kiténtetése van, kivételbe esik. Szóval az Andrássy út 101. alatti palota lesz a székház, ez már fix, a kis Flamm részt vett egy bejáráson is, amikor kinézték maguknak az újságíró-főosztály irodáit, őneki, úgy néz ki, az első emeleti titkárságon lesz asztala.

Na de hogyhogy, Johann?, csodálkozik el ezen Raposkáné, magát ilyen hogyhívják-alapon... magyarságvédelmi szempontból fölvelték oda tagnak?, egy Flammot minden további nélkül...?

Sárikám, nem azt mondja, hogy tagnak, szól rá Raposka bosszúsan a feleségére, hanem hogy állásba!, nem érted? Erre csönd lesz, Sári gondolkodóba esik, Johannka meg elhúzza a száját.

Emma lép ki most a teraszra, s közben az őt követő Jankának azt újságolja, hogy nemrég a Víg özvegyet hallgatta rádión.

Na, hát azoknak a történészeknek is pont ez volt a kívánságuk!, kap az alkalmon Raposka, s élénken mesélni kezd egy előkelő magyar delegációról, amely még '27-ben érkezett Berlinbe. Nem mást akartak, mint Fritzi Massaryt látni Lehár Víg özvegyében, és óhajukat én Carl Becker kultuszminiszter úr személyes közbenjárásának köszönhetően teljesítettem, habár csak egyetlen páholyt kaptunk, abban szorongtunk vagy tízen, óriási siker volt. Aztán pedig elmeséltem nekik - és túlzás nélkül, nyílt színi, hahotás sikert arattam -, hogy mivel Massary egy híres bonvivánnak a felesége, a fáma szerint nem más, mint maga a férj pletykálja Fritziről, hogy rendszeresen szépészeti műtétre fekszik be a nevezetes Joseph professzor kése alá, aki különösen a nagy görbe orrok kiegyenesítésében jeleskedik, ezért már Nosephként emlegetik. És mivel a legutóbbi operáció után a művésznő állán kis gödröcske jelent meg, a tréfás kedvű professzor állítólag amondó volt, hogy még egy operáció, és Fritzinek szakálla nő.

Jól érti-e, hogy mit aratott Kárli, adja Janka az értetlenkedőt, nyílt színi micsodát?, hahotát?, igen?, ezzel a poénal?, na, őneki akkor megvan az a különvéleménye.

Hogy Jankának mindenről megvan a különvéleménye, ez senkit nem lep meg, vág vissza Raposka, de őszerinte, ha elsül, akkor az poén, a röhögés kitör, s az élet megy tovább.

Am Janka szerint helyesebben tenné, ha előbb elszontyolodna, és magába szállna.

Borzasztóak vagytok, nevet föl idegesen Raposkáné, s kíváncsi lenne, vajon létezett-e köztük valaha is bármiféle összhang, vagy pedig az az obligát berlini jegyesség sose volt több rossz ízű tréfánál, ahogy ezt Janka bátyja, Jakab mindig is hangoztatta.

És meg is kérdezi rögtön, mi van a bátyáddal, Janka?, nem jön-e ide?, és mivel Jankának fogalma sincsen, Jakab éppen hány határon jár túl, Sári affektálva kezdi újságotni, hogy érdekes, én tegnap a múzeum előtt láttam, kalapot emelt, de nem beszélünk, társasággal volt.

Kicsit furcsának találjuk, hogy megérkezéséről a hűgát sem értesíti, de hamar napirendre térünk fölötte, Jakab mindig öntörvényű volt. És azon sem csodálkozunk, hogy Sári ezek után is türelmetlenül téblábol, majd jobb híján fölolvassa nekünk valami érdekeset az asztalon talált újságból.

De kiderül, hogy rajta kívül mind olvastuk Urbán Vince kolozsvári tudósítását, úgyhogy a mindentudó Rapszka Károly a csucsai epizódhoz rögtön hozzá is fűzheti a mendemondát. Miszerint - na, hát arról hallottunk-e, hogy Ady Endre állítólag mégse gyermektelenül halt meg. Ráadásul éppen Csucsán tette anyává - Csinszka helyett - azt a bizonyára elég alkalmas termetű cselédlányt, aki nagymosást járt föl hozzájuk csinálni. Tizenhétben született meg a fiú, aki - kézenfekvő szellemességgel - a Csucsai Péter nevet kapta, de a feje, haja, szeme, testtartása, úgy mondják, a megszólalásig Adyé. Apját annyiban követi, hogy a nők és a jó borok igencsak érdeklik, annyiban viszont aligha, hogy a költészet egy kicsit sem izgatja - kérdés persze, tud-e valamiképp egyáltalán magyarul. Mert hogy kinek a nevelt fiaként nőtt fel?, na, mit gondolunk, a fáma szerint ki lett a gyámja? Hát anyjának és a kastélynak az új gazdája, Octavian Goga!

Raposkáné ekkor mégiscsak a vacsoráztatást sürgetné inkább, ám azt azért röstelli szóvá tenni, hogy még megterítve sincsen, hát étvágygerjesztő kortyokat javasol, de mivel férje épp a friss országgyarapodásról beszélget már Jankával, felőle ihatnánk akár Erdély visszatértére is.

Jankának viszont van már egy hitelt érdemlő példája, koccintás után ezért – míg a tálalóból osztogat ki nekünk tányért, poharat és evőeszközt, tehát ki-ki saját magának terít – el is kezdi mondani, seregeink miként hajtják vissza Szent István jogara alá Erdély városait. Elég az hozzá, ösze-rinte nem egészen úgy, ahogyan azt mindnyájunk Vincéje az ő drága közönségének folytatólagosan nyomtatásba adja. Hanem inkább úgy, ahogyan Szatmárnémeti bekebelezése zajlott le, miként azt Janka első kézből veszi, hiszen Flórián Imre, aki ott a mi katonai diplomáciánk tótumfaktuma lett, nyomban megtelefonozta neki.

Miszerint váratlanul jön a hír, hogy mivel ez lesz az első bevonulás, a kormányzó is meg fogja mégiscsak szemlélni – táncrenden kívül, dacára az ellenjavallatnak. Mármost el tudjuk, ugye, képzelni azt az általános mozgósítást, kuncog föl Janka, melyet ezek után vajon mi vezérel? Hát nem egyéb, mint egy összehangolt, járvány-méretű hasmenés.

Nahát, Janka...!, kapja szájához a kezét Raposkáné Sári.

Édesem, veti oda neki Janka, felőlem mondhatod fosásnak is. Mert jaj, nehogy már baj legyen, ugye, a románok esetleg fegyveresen is meg ne zavarják, nem szólva, hát, őfőméltósága személyes biztonságáról – így tehát a teljes harckészültség elrendelve. Na most én nem értek hozzá, szögezi le Janka. De vagy totális harci riadó, vagy nemzetiszín puccparádé trombitaszóval, a kettő együtt nem megy!

Mert mi történik ezek után? Ünnepi zászlódíszben a szatmárnémeti főtér, a lakosság ujjong és kalapot hajgál, megérkezik a kormányzó, hogy fogadja a díszmenetet, mögötte Werth, a vezérkari főnök és Bartha mint hadügyminiszter meg a slepp. Harsan a kürt és közeledik a hadtest díszlépésben, s ahogy annak a vezérkara meg a

hogyhívjákja, élzászlóalja keresztülvonul a színen, csinál egy kurflit, majd besorakozik a fogadótársaság mögé – ahelyett, hogy. Mert mit kellett volna cselekedniük, ha hozzáértő rendezői?

Megkerülitek, apukám, szépen a teret, mondom Imrusnak, és jöttök körbe még egyszer meg még egyszer, ha egyszer nem vagytok elegen! Na de hát nem ottan direktor éppen a Fuchs Kálmán ebben az évadban, a szatmárnémetieknél?, kérdelem. Hiszen az Temesváron már Aidát is csinált! Hát Jankám, feleli erre Imrus, esküszöm, hogy teneked van igazad.

Mert itt viszont? Ugyanavval a svunggal özönlik máris a térre befelé egy rakás ócska szekér és utánfutó kordé – ez a csapatvonat, magyarul trén avagy cugehőr –, egy szedett-vedett horda, de olyan, hogy Imrus megesküszik, szerencsétlenek azt se tudták, hol vannak. Na nézd már, mint a bazári majmokat mutogatnak minket – ugye, nyilván a riadóra föl, futtában ugrálhattak kocsira s hajigálhatták fel a cuccot, tán még gatyát rántani se volt mindnek érkezése. Hát egymás hegyén-hátán a krumpliszák, a szalonna oldalszámra, szénabála, tűzifa meg abrakostarisznya, és gurul szét minden, fazekak, vödörök, a kenyeresponyvából a cipók, s le akarnak borulni a fejszék meg a lószarlapátok a vesszőseprűkkel.

Hát hogy ez meg miféle svájneráj, vagyis was soll das?!, fordul oda őfőméltósága Werth és Bartha generálisokhoz. És mélységesen meg van ütközve az úgymondva hogy disznóságon. Mind a kettő lángvörösen áll, ahogy Imre meséli, és Werth Henrik olyasmit makog, hogy hát nem hajtották végre a parancsát, mert a vonatot nem lett volna szabad meneteltetni. Mire a kormányzó, azt mondja Imrus, meséli Janka, először szembesülve diadalmasan hódító se-regének valódi ábrázatával, csalódottan sarkon fordul, és otthagya a parádét.

Anyád valagát nem lett volna szabad meneteltetni!, őrföngött Imrénk magába fojtva, mikor aztán tanúja volt, hogy Werth üvöltve tapossa porba az egész vezérkart. Mi az,

hogy nem lett volna szabad, te sváb tulok, mikor teljes harc-készültségnél kötelező ott lenni a csapatvonatnak! Hát te magad vezényeltél díszlépés helyett riadót, te barom!

Ezt mondta?!, szólal meg Raposkáné. Egy Werth Henrikkel így beszél az Imre?

Mondta neki, gondolta magában, édesem. Érted.

Na de hogyhogy?, hát az Imrus, az mióta nem sváb?, adja Sári az értetlent, de Janka szemvillanással suhint már csak oda.

Amióta Flammból Flóriánra magyarosított, magyarázta Raposka, ki különben a Werthet is nagyon jól ismeri, s az régen is ugyanolyan durva volt, mint egy pokróc. És Károly jól emlékszik, hogy a Henriket ifjabb korában is egyedül csak német vezényszavas parancsokkal lehetett izgalmi állapotba hozni.

Vonulnánk talán asztalhoz, adja ki Janka az utasítást, és raknánk le becses ülepünket. De menet közben mégiscsak biztosít minket – úgy is mint kedves honfitársait –, hogy neki megvan a különvéleménye a népszórakoztatásnak erről az újabb cirkuszáról.

Már hogy... melyikre gondol, próbálunk óvatosan vissza-kérdezni – nem akarván elhinni elsőre.

Hogyhogy?, hát erre a revízióra, vagy hogy mondják újabban a rémálmot. Aminek, ő most megmondja, hogy jó vége nem lesz. Szavatolják bár a legharciasabb német és olasz nagykuttyák, s legyen akárhanyadik is az a döntés. Amúgy pedig neki egy bécsi – az keringő legyen vagy borjúbécsi, ne pedig döntés. Wiener snicli meg valcer, az igen! De hogy mire jutott az a nemzetközi zsványbanda, felőle ugyan véshetik akár a Belvedere márványkövébe is, ő akkor se fogja elhinni, hogy ezt csak úgy lehet!

Nono!, lassan a testtel, Janka, mondjuk neki, ami jár, az jár.

Hiába hogy jár, mikor így nem lehet. De hát neki, ostoba fehérnépnek csak a szája jár, ne törődjünk vele, s vett-e magának mindenki tényért.

Rettenetes érzés volt, hogy egyikünk se találta meg azt a szót, amivel észre téríthettük volna! Hiszen magyarokról, tőlünk elszakított színmagyarokról van szó. Mért?, elvenni lehet?, visszaadni nem lehet? S azon az estén magyar becsületünket igenis a kis Flamm menti meg, amikor már a vacsorához körbeült asztalnál égő fülekkel, torkát köszörülve kér mégiscsak egy kis figyelmet.

Janka!, ha nem haragszik, szólal meg némi összepré-selt ajkú tépelődés után, remegő hangon – épp amikor a háziasszony megjelenik vendégkoszorúja feje fölött a forró fazékkal.

Hát mért is haragudna?, Johannka csak parancsoljon, s azzal meg is áll a füstöltcsülkös bableves szabadon lebegve.

Jó. Hát neki egyáltalán nem tetszik, hiába is nevetgélnek itt egyesek, és tán mégse kéne így beszélnie Jankának. Mikor egy ezeréves álom...

Hús, Johannka. Vagy nem?, javítsatok ki, nem húsz éve volt ez a hogyhívják, Trianon?

Volna őneki Jankához egy kérdése. Azt az egyet ha megmondaná, úgy is mint háziasszony. Hogy mire föl sértegeti vendégeinek és embertársainak a legszentebb érzelmeit. Az elemi, zsigeri nemzeti érzéseit...?!

Juj, hogy leteheti-e, mert már égeti az ujját. Na most ő pedig arra volna kíváncsi, s kérdése lendületével Janka a forró fazekat is odaveri szinte az asztallaphoz, szabad-e neki meglepődni. Mert Johannka most voltaképpen mely zsigereiben is van fölhorgadva? Mint népi német nemzeti magyar?, vagy fordítva? De míg barátunk a válaszon gondolkodik, szedjete, drágáim, kihúl.

*

Hogy miféle zsigereim...?, ez dobog egész este Flamm János fülében. Ha erre azt felelném – de nem szól egy szó sem –, hogy énnékem, édes Janka, egyedül a te húsdobba

vágyó zsigereim vannak fölhogadva, hát akkor mondanék csak igazat. Csak nehogy elhiggyem már, hogy tényleg érdekli a válasz.

Johanna egyre féltékenyebben hallgatja ezek után Raposkát is. Károly a bablevest követően ugyanis piszkálni kezdi valamikori menyasszonyát, mert képtelen elhinni, hogy Janka nem emlékszik már, hogyan vitatkozott össze ő, a zöldfülű külföldi – ráadásul német belpolitikai kérdésben – a nevezetes Becker miniszterrel. Azaz épp hogy nem is miniszter már ekkor, csak egyszerű professzor, mert lemondott, és hűséges magyarjainak intézetében találkozik rendszeresen a barátaival és tanítványaival. Már összeomlóban van a weimari köztársaság, s épp erről folyik a szó azon az összejöveten, ahová mint könyvtárost őt, Raposkát is meghívják, Janka még mindig nem emlékszik-e.

Mért, engem tán meghívtak?, hát akkor mire föl kéne már emlékezmem?!

Mert én este otthon elmeséltem, és te akkor bezzeg még...!

A kis Flamm belesápad, ahogy a hajdani Jankát maga elé képzeli, amint este, otthon – és állítólag bezzeg még...

Az egész délután akörül forgott, folytatja Raposka, hogy a kefebajszos pojácának úgymond, aki ekkor már ugrásra kész, küszöbön áll-e a kancellársága vagy sem. A társaság kisebb része szorongva bizakodik, hogy nem, a zöm pedig viszolyogva és lekezelően legyintget csak. Ám ekkor Becker kifakad, és ostorozni kezdi a miniszterelnököt, Papent, hogy fölfoghatatlan, miért nem nyúl a legkézenfekvőbb biztos megoldáshoz.

Hogy hát mi volna az.

Átadni a hatalmat a pojácának.

Megtébolyodott tán ez a mi derék exminiszterünk?, latolgatja Raposka, ám a többiek bizony buzgón helyeselni kezdenek, ahogy Becker megindokolja ötletét:

Pár hét alatt, azt mondja, levirtschaftol, és akkor megszabadulunk tőle.

Levirtschaftol?!), s Kárli meghökkenten pillant körbe, hát evvel itt mindenki egyetért? Ki is bukik belőle a csodálkozás, miszerint: Professzor úr, de hát azt tényleg komolyan tetszik gondolni a professzor úrnak, hogy ha ez az illető hatalomra kerül, akkor – akár belnémet, akár nemzetközi viszonylatban – betartaná a demokratikus játékszabályokat?

Na de herr Ráposzka!, néznek rá elhúlten mind, hogy mit beszél. Hát mit tehetne mást, mint hogy betartja?

Például azt, hogy nem tartja be. Ezen csodálkozni tetszenek tán? Megkérdezhetem, néz körbe Kárli, s Emmának és Johannának mutatja is, hogyan nézett körbe, hogy a tisztelt kollégák közül ki olvasta a szóban forgó kancellárjelölt könyvét, amely – miként a címe is ezt ígéri – az ő eljövendő harcáról szól? Senki? Hát igen, megérti ő, hogy a kultúr-lények elhúzzák az orrukat egy ilyesfajta szellemi termék láttán. Pedig nem haszontalan forgatni, tudniillik leplezetlenül megírja benne, hogy mire készül, s erről talán nem ártana tudomást szerezni. Nos, ez hét éve történt – s mivel azóta ez az illető már vagy nyolc országot lenyelt vagy anektált, talán elmondható, hogy volt némi igazam.

Mindig mondtam, Kárli, töri meg a csöndet Janka, hogy terád sokkal jobban oda kéne figyelnie az emberiségnek. Vagy legalább a magyarságnak – most már, hogy lám, az ostoba németek ezzel a nemtörődömségükkel elfecsérelték utolsó esélyüket, hogy ennek a jó tanácsnak hasznát, a küszöbön állónak pedig elejét vegyék.

Édesem, te most gúnyolódsz, ha nem tévedek, ugye?, húzza Raposkáné a száját penge-feszés mosolyra.

Roppant mulatságos, fordít nekünk ekkor hátat Johanka, pojáca!, dohogja, s a zsebéből egy csattintó mozdulattal máris égő öngyújtót ránt elő, hogy rágyújtani a terasz sarkába, a nagyvásárcsarnok felé forduljon ki.

*

Miután elfogyasztjuk a süteményt is, amelyről Gábor Dezsőné gondoskodott – leszaladt közben a Bauer cukrászdába, s fölhozott egy tepsi zserbószeletet –, Weiner Janka asztalt bont, és átültet bennünket a fotelokba. Majd édeseknek szólít minket, és úgy véli, nem is képzeljük, hogy még a zoknitartó és a gatyapertli által behatárolt terekben is igaz magyar szívek dobbannak össze. Megkéri Palcsit, dobja csak ide neki az anyja retiküljét, Emmának pedig oda-szól, jöjjön a drága, és olvassa föl innen, hogy péntek délig... Nem akarja?, miért?, na de ha nem, akkor majd ő.

Pénteken délig napostiszt voltam, írja Dezső, nem volt semmi újság. Délelőtt Vass Gerzson őrnaggyal bent jártam az erdőigazgatásnál, megbeszélést kellett folytatnunk az erdőtanácsossal – feltételezzük, rém érdekesítő lehetett.

Csak mellékesen jegyzi meg Punókájának Dezső, hogy útközben se odafelé, se visszafelé egyáltalán nem lehetett nőket nézni, mert az őrnagy minden nőt elnézett más elől. Janka pedig nevet, azt mondja, nem akárki lehet, ha képes a nőket elnézni más elől.

S derűs hitetlenkedéssel csóválva fejét azzal folytatja, hogy Dezsőnk délután – lévén szabadidős – alszik egy sort, majd átnéz a századirodára, ahol a háziaknál rádiót hallgatnak. A műsor épp Erdély visszahódítását taglalja jó hosszan – ellentétben Dezsővel, aki ezt most nem részletezheti, mert rá kell térnie a délutáni partira. Melyben partnere volt bizonyos Neumann, akinek sportáru-kereskedése van a Rákóczi úton, aztán doktor László, valamint Kauders, aki hármójuk közül a legjobb játékos. Eléggé hasonlít Urbán Vincére, sokat beszél, bár sokkal jobban játszik, de kivált abban különbözik Vincétől, hogy nagyon okos és kellemes ember.

Ám ez a bridzsparti sajnos bizony félbeszakad. Mert ahogy játszanak, hallják ám, amint Vass őrnagy eléggé zavaró módon diskurálni kezd a nyitott ablak alatt. Dezső odamegy, hogy becsukja, mire Vass fölneéz, és vigyorgó jókedvre derül. Hoppá, na, kit látnak szemei!, hogy hát ezennel Dezsőnket is meghívná magához estére, amidőn is hazája

- vagyis szűkebb pátriája - visszatérésének öröme flekken-estélyt rendez a tisztjeinek. Ezt bizony Dezső oly megtiszteltetésnek kell hogy tekintse - beláthatja szívecskéje, Emma -, hogy muszáj neki a lapokat haladéktalanul bedobni, és nyomás borotválkozni.

Vacsora előtt még annyi történik, értesülünk Janka mélyen átélt fölolvadásából, hogy az őrnagy megható parancskiadás keretében a századdal is közli az örömhírt, és olyan szép beszédet mond, amilyenben ő már nagymester. Dezsőnk szerint legalábbis annyira kedvesen, közvetlenül tud beszélni, hogy mindenkit elbájol, és oly szívélyesen, hogy az csak az ő érzelmektől túlradó szívének sajátja. Soha senkit se látott, aki ennyi türelemmel és szeretettel tudna viseltetni embertársai iránt - ezért persze társnői iránt is. Hiába no!, nagyszerű formátum, jelentékeny alak, és ha vannak is hibái - kinek ne lennének! -, azok nagy részben épp ennek a jó szívének a következményei.

De miként is adhatná vissza Dezsőnk ama feledhetetlen flekken-estély hangulatát?!

Hölgy az lényegében - vagyis eleinte - nem is nagyon van jelen, kivéve Antal zászlós feleségét, aki véletlenül, pontosabban már egy hete folyamatosan itt tartózkodik, s akire Vass Gerzson ezért ráruházhatja a muri tiszteletbeli háziasszonyának szerepét. Biztosan emlékszik rá Punóka is, hiszen találkoztak már a Koronában, milyen bájos asszony, zamatosan magyaros tájszólással beszél, és ezen az estén is felettébb édesen éneklí majd a magyar nótákat cigánykísérettel.

Hallottad, hogy a muriban lényegében ez a felettébb édes, zamatosan magyaros Antalné az egyetlen hölgy?, nevet össze Janka váratlanul Raposkáné Sárival. Vagyis eleinte, Punókám!, visítják kórusban - úgy összemelegednek a csúfolódásban -, hogy Emma majd' elsüllyed a szégyentől.

Erre a kis Flamm is odapillant, hogy még hevesebben lüktessen benne a megalázott vágyakozás.

No de messze még a cigány, előbb jön a flekken, melyet Vass Gerzson saját kezűleg süt. Ami azt illeti, Dezsőnk evett már valódi flekkent, mégpedig Marosvásárhelyen az Édes Lyukban – finom volt az is bizonyára, már nincs a szájában az íze –, de ilyen fölséges ételről, mint a Vass-féle flekken, még csak nem is álmodott. A sokféle fűszert elegyítő páctól valami elképzelhetetlen zamat hatja át a húst, és omlós lett, hogy szinte rágni se kell, mert elolvad, amint szájba veszik. Van ott mindenféle része a marhának, és székely-módrá megy a szétoztás. Egyszerre vagy négy darab sültet hoz be az őrnagy a konyháról, és fölszeleteli, hogy minden darabból jusson mindenkinek. Mivelhogy jó fűszeres, csúszik rá a bor, és amint elfogy, ő csak süti tovább. Így megy ez sokáig.

S így kínál alkalmat minenkünk is, akik Janka bablevesével nem laktunk még jól, hogy – míg Dezső élményeit hallgatjuk háziasszonyunk fölolvadásában – a külön tátra kiemelt oldalas- és csülökmaradványokat kezdjük dézsmálni erős tormával, csípős zöldpaprikával, hidegen.

Közben odakint megszólal az ének, tudniillik az ablak alá lopakodik Gábor Dezsőék komplett százada, s a munkaszolgálatosok nekifognak parancsnokuk legkedvesebb székely nótáinak. Vass Gerzson a kitárt ablakon át könnyáztatta orcával hallgatja, majd beszédet intéz hozzájuk – melyet a legénység közül az egyik rátermett fiú igencsak ügyes kis szónoklattal viszonz. Őrnagyunkkal együtt könnyezünk – az éj folyamán először, de nem utoljára. Jobban mondva később kimondottan sírunk, sőt, aztán még később – Vass őrnagy sokadik tószója alatt, amikor elcsuklik a hangja, és vagy három percig folytatni se tudja – már zokogunk.

Ha mindazt a szép gondolatot föl akarná Dezső idézni, amit a parancsnok beszédei tartalmaznak, akkor reggel nem érne rá kivonulni. De sose fogja elfelejteni, hogy legénységéhez fordulva már kezdőgondolata is a hű székelység és a derék zsidóság sors- és szenvedésközösségéről

szól, majd pedig annak a reményének ad kifejezést, hogy úgy, amint az előbbieket szenvedésének megszűnését megértük, az utóbbiakét is meg fogjuk érni. Aztán ivás, cigány.

Székelyek, székelyek, mindig bizakodva énekeljétek!, ereszti ki a hangját elsőnek az őrnagy, majd a tisztikar is csatlakozik, s egymással vetélkedve kezdenek bele új és új nótába. Felhangzott a szó, zeng az induló, édesanyám, lelkem, ne sirasson engem, Erdélyországba kell mennem, Erdélyország azt üzente, lesz, lesz, lesz, csak azért is lesz, hegyen-völgyön lakodalom, ünnep lesz! Nem kell nekünk más folyója, nem kell nekünk mások bércé, csak magyar hegy és magyar róna, ahogy az Isten rég kimérte!

Sorban mindenki húzatni tartozik, de csak olyan nótát, amelyik még nem volt, és elő kell énekelni a cigánynak. Még a ház is megrázkódik, midőn vagy egy tucat férfitörök kizengeti, hogy a magyar bakát az Úristen szereti, lovon, gyalog, autón, biciklin, vasúton, nótás kedvvel menetel az úton, s az a páros csillag kelet felé mutat, szép Erdélybe mutatja az utat, kincses Kolozsvárra.

Képzelhetsz engem, Punókám! Hát amint rám böknek, mondom: Aztán az volt-e már, mondom, hogy bevonult az édes rózsám katonának?, nem?, hát akkor szüksége van két karjára a hazának! De ha hiszed, édes, ha nem, évtizedek távolából is felködlenek a rég elfelejtett nóták, nem vallok szégyent. Hát ilyen magyar vagyok én. Aki pedig olyan nótát húzat, amelyik már volt, az büntetést fizet.

Később mindenféle vicces dolgokért kell büntetéseket fizetni. Aztán cigányt hozatnak. Miket írok, csak belebeszélnek itt nekem, azért tévesztek, hisz már eddig is cigánnyal húztuk a nótavetélkedést. Ott tartottam, hogy a büntetéspénzek gyűlnek a cigányok (3 darab) javára. Aztán zsírban piritott kenyeret szolgálnak fel.

A mulatozásban Beer vezet. Tudom, hogy neked nem volt szimpatikus, amit igazán sajnálok, mert végtelenül finom gondolkodású, nagyszerű modorú, igazi úriember. Énekelni, táncolni elsőrangúan tud, szólócsárdást jár elragadóan - utóbb kisül, hogy sok díjat nyert már nemzetközi

táncversenyeken is. És most is ő győz azzal, hogy Gyergyótölgyes kellős közepében van egy nagy kaszárnya, ott székel a huszonegyes vadász parancsnoki szárnya. Mivel pedig azelőtt Békeffynél volt kellékes, kitűnően tudja szórakoztatni a társaságot Steinhard-kuplékkal is, de a jelenlévő hölgyekre való tekintettel a pikáns részeket lallalával helyettesíti, így a szövegből bizony nem sok marad.

Jelenlévő hölgyek és pikáns részletek?!, visítanak bele a fölolvadásba megint a csúfolódók, Sári és Janka. Punókám, te érted, miféle hölgyek?

Közben az összegyűlt büntetéspénzekből őrnagy urunk 15 pengőt átnyújt a moréknak. De ne félj, Punókám, én csak egy kis szakasszal vagyok benne. Később meleg kolbászt hoznak. A hangulat mindvégig kitűnő, igazán felejthetetlen éjszaka.

Amúgy a vacsora után a legénységnek is osztanak bort, Dezső nem is tudja, kinek a jóvoltából, de mindenki ihat, amennyit csak bír. Háromnegyed ötkor szélednek szét, ő hazamegy borotválkozni, aztán ki Ládiba. De egészen frissen, semmi katzenjammera nincs, s a gyomrának sem árt. Ebédig nem is eszik aztán semmit, az ebéd viszont mesésen ízlik neki utána.

Ezt már délután írja, s hogy ebéd után akartak egy bridzset csinálni, de az egyik partner nagy bánatukra meglógott. Dezső most legszívesebben estig szívecskéjével beszélgetne, de - buta dolog - kézzel direkt nehezeire esik az írás, a gépre pedig más vár. Viszont úgy véli, a levél hossza ellen drága kis nevének nem lehet kifogása, illetve a hossza ellen igen, csak a rövidege ellen nem. Bár Emma is ennyit írna! Isten vele, öleli Dezső.

*

Flamm végig ütemesen rázkódó lábbal, meredten bámulja a fölolvadó asszonyt, aki cipőjét lerúgva húzza föl szoknyája alá a lábát. S Johannka hasztalan próbálja már

elterelni figyelmét kínzó epekedéséről, fájdalmasan vágyik Weiner Jankára, bármi egyebet mondanom mellébeszélés volna, súgja maga elé.

Ám nyíltan a nő szeme közé beszélni lehetetlen, még Janka kérdésére sem válaszolhat, hogy most minek is tartja magát, népi német nemzeti magyarnak-e, úgymond, avagy megfordítva. Mért?, neki tán semmi joga nincsen méltósághoz?, mint önálló szellemi lénynek véleményalkotói szabadsághoz? Johannának évtizedes gondja, hogy az ilyesmit vajon miképpen őrizheti meg az ember olyasvalakivel szemben is, akibe szerelmes, akibe hosszasan, ám reménytelenül, és mégis leküzdhetetlenül szerelmes. S hogyan érhetné el, hogy amúgy is rögtön elvörösödő fejéről ne kezdjen el azon nyomban patakokban ömleni a verejték, mihelyt Janka épp a legközönségesebb, mindennapos módon semmibe veszi őt? Hanem a szokásos dadogás helyett például oly pimaszul szellemes svádával mondjon el lent, hogy a nő legalább odaforduljon: Nocsak!

Na és aztán volt értelme belekötnie? Jutott vele valamire, hogy kérdőre vonta a nőt a legszentebb nemzeti érzések kigúnyolásáért? Mit tagadjuk, semmire se jutott, hiába vette a bátorságot, Johannka szimplán felsült.

Szégyenében elnémul, a bableves kanalazásába menekül, dobogó halántékkal, gépiesen rág, kívülrekeszti a körötte beszélgetőket, és üres tekintettel bámul maga elé. Közben mint egy észrevétlenül visszaoldalgó alattomos kutya mar bele újra a féltékenység, mégpedig a legerősebb és legismerősebb, a bátyja iránti, melynek aznapi harapásait már onnantól fogva túrnie kell, hogy Janka ki mondja Flórián Imre nevét.

Amikor pedig az országgyarapításról és Urbán Vince tudósításairól beszélnek, Johannának eszébe jut, hogy – az jut eszembe, hogy ezt a kolozsvári riportot végül is nem olvastam rendesen végig. Vincével rendszerint máskor is így járok, ha bele is nézek a cikkeibe, türelmetlenül továbblapozok. Illetőleg féltékenyen lapozok tovább – be is vallhatom, hogy Urbán Vince iránt pedig mesterségbe-

li féltékenységet érzek. Mert Vince megtalálta a helyét, a lapjánál a dolgát, s mintha ettől jött volna meg a hangja is, az a mára már túlon túl is magabiztosan szóló orgánus. Míg énnekem bizony nehezebb, mert nézeteim vannak - nem úgy, mint Vincének, akinek csak stílusa.

De ha Johanka belegondol, a családi vetélytársak között általában is az ő helyzete a legkeservebb. Leginkább azért persze, mert még mindig otthon, a pesterzsébeti szülői házban lakik - ami az ő számára, beláthatjuk, akkor volna csak igazán vonzó, ha egy ilyen villát önállóan bírna, meg ha mondjuk autót is kapna mellé, mert rettentően unja már a villamosozást. Évek óta latolgatja persze, hogy valami kedvére való lakást béreljen Pesten, s egy kisebbfajta tényleg meg is tudna fizetni - most, hogy a sajtókamaránál álláshoz jutott, voltaképpen már önállóan is fedezhetné a bérét. Na de ki látná el az étkezésével, ruházkodásával, a takarítással és ügyintézésével kapcsolatos teendőket?, hát hogy mindehhez ő még személyzetet is tartson, erre már nem futja neki. E tekintetben - azóta, hogy az Oma meghalt, akinek ő a szemefénye volt - az anyja és a nővére gondoskodnak róla, ami persze csak otthon, a családi házban, a cselédség segítségével képzelhető el.

Anyagilag pedig még mindig rá van arra szorulva, hogy az apjától kelljen kérincselnie - ahelyett, hogy meghatározott apanázsban részesítené, legalábbis amíg ki-elégítően jövedelmező álláshoz nem jut. De ő azzal sincsen tisztában, hogy a bátyjai, Imre és Szepi - Vince csak unokatestvér, őt hagyjuk - miért és milyen formában is kaptak segítséget, hogy a saját lábukra állhassanak. Csak azért, mert megnősültek - s a feleség mellé lakodalmat és nászutat is kapnak -, jár nekik a szép, nagy lakás, a berendezés meg a cseléd? Akinek viszont nincsen szerencséje elnyerni a számára kívánatos nő kezét, az minden mástól is elesen?, hát igazságos ez? Igaz, Imréeket az asszony családja is támogatta, Szepi pedig saját üzemük területén építke-

zett, és az is igaz, hogy mindkettejük munkája kielégítően jövedelmez. No de Gizella...?, villan eszébe a nővére, aki mindig is itthon volt – de ő megintcsak egészen más kérdés.

Emlékeiből Johannka arra ocsúdik, hogy Raposka Károly a hazai népi németeken köszörüli éppen a nyelvért, a hölgyek derütségére még bemutatót is tart a tájszólások különféle fajtáiból, hogy aztán a saját tanszékén is szegyzemre tapasztalható német nyelvhasználati visszasságokból prezentáljon példákat.

Janka erre, miközben kihoz a spájból egy tál szőlőt, vizsgáztatni kezdi Raposkát, tudja-e Kárli, hogy hívják a svábok azt az állványt, amelyre telelni akasztják föl a szőlőfürtöket. Nem tudja? Mert nem járt még a budaörsi szőlősgazdáknál, ahol több sorban föl van a plafonig aggatva a csemegeszőlő a Weipastumban, a szőlőszobának nevezett tisztaszobában a Weipakrakszn kampóira.

Emma persze ujjongva erősíti meg, hogy ez így van, ő látta is Rauschenbergeréknél, mert a Hanzi, aki motorbiciklis hordárként önáluk, a boltban is beseget, gyakran kiviszi magával Palcsit...

Hanzi húga, Inci pedig az én Marcsámmal most is a családi szüretjükön van oda, magyarázza Janka Raposkáné Sárinak, aki erre hangosan kezdi tőlük elirigyelni ezt a milyen jól szuperáló sváb cselédséget. Édesem, feleli Janka, csak annyit mondok, ha Incit valaki cselédnek találja titulálni, hát ő azzal többet nem áll szóba.

Kis idővel később Flamm Johannka – már eltelt gyomorral, ám annál követelődzőbb igazságérzettel – engedélyt kér, hogy emlékeztesse valamire a csülkös bableves itt egybegyűlt társaságát. Mégpedig hogy legjobb tudomása szerint a magyar revízió hősi krónikájában senki se zengte még el a kassai magyarok gyülekezetének mártíriumát.

Miről is van szó, Johannka?, kérdezzük bágyadtan, hisz bánjuk is mi, magyarán megmondva.

Mire ő, hogy noha nem lehetett jelen Kassán ama lélekemelő napokban, midőn visszakaptuk, nem úgy, mint egyesek. De aztán igenis jártam ott, nem sokkal később, hogy

Urbán, e társaságnak idézőjelben közkedvelt Vincéje megtartotta épp ezen asztalnál a maga élményeinek – hát hogy is mondjam csak, miféle – beszámolóját. Tehát találkoztam a kassai magyarokkal, vagyis első kezekből tudom például magyarruhás hölgyeik sérelmét.

A csülkös-bablevesezők hümmögve próbálnak kíváncsiságot mutatni – na de ilyet!, mondjuk egymásnak –, s a kis Flamm nekikezd. Hogy mintegy – sőt, nem túlzás, azt mondja –, több mint hatszáz kassai honleányról és nemzeti asszonyról van szó, kik mind előszedték a női díszmagyart, mert ott akarnak pompázni a bevonuláson. Reggel háromnegyed nyolckor már fennen sorakoznak, és végre fél tíz körül beterelik őket a dómba – hogy onnan seregeljenek majd elő?, vagy hogy úgylis oda járul be majd esküre a dísznép?, nem tudni. Elég az hozzá, hogy bezárják őket a katedrálisba, s onnan délután kettőig, hiába dörömbölnek, nem is lesznek kieresztve. A négy és fél óra alatt, ugye, közülük számosan, hát tisztesség ne essék, de nem bírják visszatartani, ami hát fölszentelt helyen mégiscsak, sokan pedig elájulnak, föl kellett – volna! – mosni őket. Ha lett volna víz.

Ki lenne képes, kérdem én, kérdi Johannka, jóvátenni e kedves női szívek szörnyű csalódását, elrontott örömét, melyre oly nehezen s annyi ideig vártak? Oly kegyetlen dolog ez, mint sárba mártogatni egy kisgyermek ünnepi ruháját, összetörni új játékát, pofon verni, midőn örömmel közeledne éppen...

Emlékszel, Sári?, fordul ekkor a nejéhez Raposka Károly. Mikor a kultúrattasé kislánya addig nyafogott, hogy neki pisilni kell, míg egyszer csak meglátott egy tócsát? Hogyhogy hol?, hát édesem, valahol a Museuminselen, pontosan már nem emlékszem, elég az hozzá, föléje guggol, és elvégzi a dolgát, hogy ide biztosan szabad neki is, ha másnak szabad volt, azt mondja. Csak bizony a szép kis fehér szoknyácskája csurom sáros lett, mert beleért a pocsolójába!

Te mért nem figyelsz oda, Kárli?, szólal meg Janka, s egyúttal föltálat egy tálca gyümölcsöt, Berlinben még énvelem voltál, nem a feleségeddel!

Köszönöm a figyelmedet, Károly, szólal meg most dermesztő hangon a kis Flamm is, úgy látom, ezt a kassai esetet teljes mélységében sikerült fölfognod, még egyszer köszönöm.

Nagyon szívesen!, feleli Raposka, azzal hetykén rávigyorog Johannkára, aki aztán elhűlten bámul csak maga elé, hogy mi ez itt, és hova is keveredett ő, s muszáj-e tényleg itt lennie. Majd a társaságnak hátat fordítva könyököl a terasz korlátjára, és cigaretta után kotor zakója zsebébe.

Raposkáné lép oda mögé, és kér ő is egy szálát, elnézés a kunyerálásért, amúgy nem dohányos, csak társaságban olykor jól esik az ital mellé. Milyen ital mellé?, morogja Flamm, adnak itt valamit inni ezen a gyanús ragacson kívül?, bökö állával Sárinak a markában szorongatott pohárkája felé, ám aki szerint semmi ragacs, kitűnő a diólikőr, és kóstolás nélkül nem illik leszólni.

Johannka erre megreszkíroz egy kupicával, majd a kedvező benyomás hatására gyorsan egy másikkal, és föltámad benne a bizalom Raposkáné iránt, akinek most folytathatja háborgását, és előad egy másik fölháborító kassai esetet.

Hogy mikor a cseh rendőrök már elhagyják őrhelyeiket, ők, a kis cserkészek veszik át Kassa biztonsági és közlekedési szolgálatát. Árvalányhajás kalapban serénykednek az utcákon, városszerte harminchat segélyhelyet tartanak fenn – ketten meg is sebesülnek a csehek golyóitól. Így bizony csak szégyenkezve lehet tolmácsolni az ő szomorú panaszukat, hogy hát nem láthattuk az ünnepi bevonulást.

Mit panaszol ez a mi poétánk?, jön elő ekkor a spájzból Janka egy garaboly krumplival, mert úgy sejti, hosszú lesz az éjszaka, s vendégei könnyen megéhezhetnek még. Már megint lemaradt a nagy bevonulásról?, hát miért nem viszitek el már egyszer, hadd gyűjtsön élményeket...

Folytatnám, ha a hölgyek megengedik. Ifjú szívük tehát egy életre el akarta tenni a fölemelő történelmi látványt, ám a kapkodó rendezők az ígéret dacára olyan helyre állítják őket, ahonnet semmit se láthatnak. Miképpen lehetne megajándékozni őket avval a pillanattal, kérdi ő, mely örökre elmúlt?, sehogyan se sajnós.

Hát már megint szónokol az én drága kisöcsém!, lép ki most a teraszra egy honvédtiszti egyenruhás férfi, nyomában Weiner Jankával, aki elveszi tőle éppen a poggászát.

Flórián Imrus!, kiált föl Raposkáné Sári, és még össze is veri a tenyerét.

Szervusztok, jól mulattok?, mosolyog körbe ránk Flórián alezredes, öccsének pedig, aki magyarázó pózban felejtette fönn a kezét, csak annyit vet oda, ülj már le, Johannka!, mire ő áramütötten rándul meg, és megszegyenülten fordít nekünk hátat.

*

Ha meg akarnánk világítani helyzetünk és feladatunk kényességét, mint ahogy nem akarjuk, akkor joggal hivatkozhatnánk arra, hogy nekünk rendszeresen meg kell birkóznunk az úgynevezett „nemlétező állítás”, avagy a „mondatként lehetetlen mondat” nagyon is létező nehézségeivel. Ha ugyanis egy elképzelt közlésnek olyasmi lenne a tartalma - csak taláalomra mondjuk -, hogy mi tagjai, netán vezetői volnánk egy Magyar Testvéri Közösség nevű, szellemi csápjával a régi Erdélybe visszanyúló titkos társaságnak, nos, egy efféle mondat soha semmilyen körülmények között nem fogalmazódhatna meg.

Hogy körön kívülieknek miért nem beszélhetnénk például semmiféle trianoni tragédiáról, amely sürgetően tette volna szükségessé, hogy a csonka-oroszágészbe menekült székely gyökerű intelligencia körében újra föltámasszuk mozgalmunk szellemiségét csakúgy, mint szervezetét, ezt talán fölösleges is bizonygatni. Minthogy

azonban közösségünk alapvető célja – és erről sem fecseghetünk – épp az, hogy a mieinknek védelmet és támogatást nyújtsunk, ezért erős tilalom alá esik a tagok védettségét bármi módon is veszélyeztetnünk. Így nem köthetünk az orrukra olyasféle találgatásokat sem, hogy például mozgalmunk tényleg 1925-ben épült-e ki szervezetté, XY postatiszt vezetői-e – mégpedig konkrétan Rákosi Jenő –, vagy hogy ez idő szerint uszkve háromezer tagunk van.

Nem kotyoghatjuk ki továbbá azt sem, hogy a létszámot úgy lehet a legkönnyebben megsaccolni, ha megnézzük, hány előfizetője van épp a Magyar Élet folyóiratnak, amely hivatalos lapja legális fedőszervünknek, a Honszeretet Egyesületnek. Egyébként az úgynevezett mezei honszeretők nem is tudhatnak arról, hogy öközülük számos egyén egyúttal a mi tagunk, sőt, arról se lehet halvány sejtésük sem, hogy egyáltalán létezik egy magyar érzésen alapuló szervezet, amelynek összetartó eszméje abban áll, hogy Magyarországot meg kell óvni és tisztítani az idegen elemektől.

Ámbár közösségi testvéreink maguk sincsenek voltaképp a tudatában például ama kikötésnek, hogy taggá csak az válhat, aki az apai nagyapáig visszamenően magyar vezetéknévvel bír – értesültségük inkább csak az olyan praktikus tudnivalókra terjed ki, hogy önálló keresettel kell rendelkezniük, amelynek két százalékát tagdíjul tartoznak leróni, vagy hogy elő kell fizetniük a lapra. És amikor egyik-másik tagunk azt kezdené feszegetni, hogy hát női személyt avathatunk-e vajon taggá – hogy az ember hadd léptethesse be inkább a feleségét, mintsem hogy őelőtte is folyvást titkolóznia kelljen –, akkor, miközben az asszonynak való fecsegést mint olyat, a leghatározottabban megtiltjuk, a kérdést magát illetően talányosan nyitva hagyjuk a választ.

Ezért ha például később egy bizonyos Geiger Mártát hoznánk szóba, aki kisebb-nagyobb szívességek formájában önzetlenül tesz nekünk különféle szolgálatokat – sőt, azt is mondhatnánk, odaadóan szenteli magát ügyünknek, ha egyáltalán volna tudomása bármiféle ügyről –, akkor nem

állítjuk, hogy esetről esetre tudná, voltaképpen mit is tesz és miért, mert nem tudja, sőt, mindez még azt sem jelenti, hogy tagunk volna. Nem is jelentheti, hiszen az csak hagyján, hogy nő - de hát egy ilyen vezetéknevvel!

Arról ellenben még egy tagdíjfizető, valóságos tag sem hallhat vagy olvashat (hát ezért nem léteznek ezek a szavak, ezek a sorok sem), hogy a kötelékünkbe tartozókat sejtyszerűen szervezzük - részint szellemi kiképzésükre szolgáló családokba, részint pedig a hasonló hivatásúak sátraiba tagoljuk őket, hogy az alapegységek majd nemzetiségekbe, azok pedig hadakba tömörüljenek. S minél följebb jutunk a hierarchiában, annál erősebben kötelez a titok, úgyhogy a tíztagú vezértanácsnak a pusztá létéről és összetételéről is csak annak tagjai tudhatnak - az viszont, aki efféle akár ebben a mondatban is állítana, ilyesmibe végképp nincs beavatva.

Ha mindennek egyáltalán bármi köze is van a valósághoz.

Hiszen, ismételjük, az efféle foszlányokból találomra lehetne csak összeróni olyan állításokat, amelyeket viszont soha senki meg nem fogalmazhat senki számára, vagyis csupa nemlétező mondatokból állnak.

Ezért fontos gyakorlati alapelvünk, hogy bárkivel lennének is szándékaink, egy szót se szóljunk lehetőleg érdemben. Hagyjuk őt beszélni - ha olyan, akire szükségünk lehet, elárulja úgylis, önszántából tárja szinte majd elibénk a testvéri gondolkodás és cselekvés hajlandóságát, s akkor már készülhetünk is, hogy az illető kötelékes bebocsáttatását megpecsételjük.

Úgyhogy amikor a Geiger Mártától kapott sürgöny nyomán telefonon arra utasítjuk az éppen Miskolcon szolgáló régi jó emberünket, Vass Gerzson őrnagyot, hogy induljon tüstént Szolnokra, s ugyan szálljon föl a Kolozsvárról délelőtt tíz után érkező vonatra, véletlenül találkozzon a rajta utazó kadétiskolai cimborájával, Flórián Imre alezredessel, s utazzanak együtt Budapestre, akkor nem föltétlenül gondolunk az alezredes kö-

telékes bebocsátására. Pusztán arra, hogy visszatért a szülőföldünk, s ezért bárki befolyására szükségünk lehet, aki nekünk, magyaroknak segít, s kivált édes Erdélyünkért sorompóba áll - különösen, ha kinevezendő kormánybiztosok, városparancsnokok és közigazgatási hivatalnokok dolgában befolyással bír, s a miniszterelnök bizalmát élvezzi, mint Flórián alezredes.

Értesüléseink szerint azokban az években, amikor a Ludovika tisztai akadémián folyt a közös kiképzésük, Flórián Imre kifejezetten megkedvelte, még ha szűkebb köreibbe nem vonta is be Vass Gerzsont. Így nem kell csodálkoznunk, hogy az alezredes most nagy gaudiummal és Gerzsonkának becézve lapogatja meg a vonaton fölbukkant, rég nem látott cimbora hátát.

Őrnagyunk ekkor a színlelt lelepleződés trükkjéhez folyamodik, elvörösödve vonja félre Flóriánt, hogy a diszkrécióját kérje, Imruskám, ha esetleg úgy adódna - úgy érti netán, ha Pesten rögtön Gerzson nejevel akadna össze? -, az Isten szerelmére, el ne árulja, hogy bizonyos nem részletezendő okból őt most Szolnokon látta fölszállni, holott Miskolcon teljesít szolgálatot.

Arra persze dőreség lett volna számítanunk, hogy ezek után Flórián viszonzásképp máris kirukkol a Geiger Mártával eltöltött utóbbi éjszakáival - de már az erre föl produkált megértő heherészése is igen biztató. Hogy ezt követő megjegyzése - miszerint úgy látszik, ilyen időket élünk, hogy mindennek egyesülnie kell, ami szétszakított - felidézze kadét-éveik nagy összeröhögéseit, majd nyomban kaput nyisson országgyarapodási tárgyú társalgásukhoz.

Gerzson boldogan és gondterhelten sóhajtozik, jaj, Imrus, ezt megérni, hogy visszatért a szülővárosom, Székegyudvarhely! De hogy ki tudja, mikor fog oda hazajutni egy nyomorúságos robotra beosztott mezei őrnagyocská, kinek konkrétan épp a munkaszolgálatosok vasúti rakodásait kell vezényelnie Miskolc környéki állomáshelyén - nincs-e Imrének valami jó embere a hadügynél vagy a vezérkarnál -, miközben ő mennyit gondol szerető aggodalommal szé-

kelyföldi szülőházájára. S ez alkalomból eszébe jut néhai nagyapjának házipálinkája, melyből de kár, hogy most nem kortyolhatnak, ám ennek emlékére viszont kóstoljuk meg, azt mondja, s a térképtáskából elő is húzza, ezt a jó kis szatmári szilvát.

Az iskolatársak lelke és minden szava egybecseng eztán a trianoni rablóbéke feltétlen revíziójának dolgában, s a legteljesebb egyetértés hangján sopánkodnak továbbá afelett, hogy a magyarság a jelentősebb tisztviselői posztokon, az orvosok, mérnökök, tanárok és más értelmiségiek, illetve a vezérkari tisztek között sajnálatosan kisebbségben van, nem elég öntudatos, és merőben szervezetlen. Kevés tehát a magyar, sok viszont az idegen, ám ez a tétel most nemcsak az untig szokott Mózes-hitű obligátokkal indokolja magát, hanem arra az eretnekségre vetemednek a cimborák – mint amikor kiskamaszok váratlanul összenéznek, s önmagukat is, a másikat is ugyanazon a kéjsóvárságon kapják rajta, hát lesz, ami lesz, előrántják s egymás felé fordítják –, hogy a németek szidalmazásából csiholjanak maguknak örömet, hogy katona létükre átkozzák a birodalommal kötött szövetséget és fegyverbarátságot, sőt, a hazai németek vagy német eredetűek akármiféle jelenlétét is a mi életünkben. Nem illene viszont elhallgatnunk, hogy eközben a magukra csukott kupében ketten ülnek csak.

A legtermészetesebb folytatásnak tetszik, ahogy Vass Gerzson további ártatlannak látszó megjegyzésekkel és kérdésekkel tereli a beszélgetést a visszacsatolást illetően a diszkrét részletek, név szerinti befolyások, kinevezések és ezek megítélései felé – oly fintorgással, mint akinek listája van csupa jobb és magyarabb jelölttel. De az őrnagy meglepetésére Flórián Imre elmosolyodik, és maga áll neki még nálánál is szigorúbban simfelni a várományosokat, elmondva egytől egyig szinte mindről, hogy melyik miért olyan borzasztó.

Egy kivétel van, mondom, Bethlen Béla, és kezdem Gerzsonnak magyarázni, hogy Bethlen két vármegyének is újonnan kinevezett főispánja, egyik napon Désre autó-

buszozik, másik napon Besztercére, s dacára, hogy helybéli, mégis a befogadó magyar nemzettest képviselőként ben viaskodik emitt a temérdek románnal, amott a rátarti szászokkal.

Mire Gerzson, hogy ő még nálam is jobban ismeri Bethlent, akit nem túlzás egy eleven nemzeti türelemnek is nevezni akár. Tekintve, hogy a hideg is mindig kiverte Bélát már a beszerce-naszódi szászoktól is, aztán mégis hogy tűrte - na, ehhez képest ne is beszéljünk, azt mondja, szegény Bélának a szörnyű románjairól egy szót sem, ugye.

De mivel én onnan jövök éppen, hát elmesélem Bethlen kinevezését, mely nekem személy szerinti javaslatom volt a miniszterelnök felé, és Gerzson képzelje csak el, hogy a Béla mindenki meglepedésére kitűnően bevált.

Akire Vass jól emlékszik még a gazdasági egyület meg a református egyházkerület körüli buzgólkodása idejéből, s el kell mondani róla, hogy nemcsak egy igaz magyar ember, hanem mintagazda - a csikóit például állami köztenyésztésre vásárolták a románok is, a magyarok is.

Közbevetésként hadd bocsássuk a magunk részéről előre, hogy negyvennégy májusában pedig Bethlen Béla egyike lesz ama két erdélyi főispánnak, akik nem óhajtanak közreműködő cinkostársakká válni mindabban, ami gettóba való bekerítésünket követően történik majd velünk, ezért posztjukról lemondanak inkább.

De tudod-e te, Imrém, példának okáért, mi az, hogy alagsövezés?, hát az a Bélának egy bejegyzett agrártechnikai találmánya.

Igen, de ismétli Flórián, hogy Bethlen sajnos egy kivétel.

Na de hát miért van így? Azt mondja meg akkor Imre, ugyan ki és miért akarta a nagyváradi városparancsnoki posztra éppen ezt a rémes Beck ezredest állítani? Mindenkiket levált? És nem elég, hogy tisztviselőket, de tulajdonosokat...? Legyen akár gyárunk, akár fogadjuk, fogja magát, és lecseréli őket?, mi ez?! És átállítja a lej árfolyamát a pengő-

éhez képest?, hát mit képzél?, a Sebes-Körös folyását nem akarja megfordítani? Na és miféle szerzet ez?, kérdem én, magyar ez egyáltalán?

Flórián előbb némi gyanakvással pillant a háborgó őrnagyra, de aztán elégedetten hallgatja dühöngését - na, hát tényleg felbőszítette őt ez a Beck.

Vass Gerzson tehát Flórián Imre szívéből beszél, aki szerint ilyenkor lehetne ugyan ezt-azt az új magyar öröm buzgalmának a számlájára írni, na de, azt mondja, ennyit...?! Hogy Kolozsváron felfüggeszék a román cégek működését, és föloszlassák a szövetezeteiket, Csikszeredán pedig a városparancsnok kitoloncoltassa a zsidókat a városból?, ez tűrhetetlen. És mindez mégis hagyján.

Hogy érti ezt Imrus?, kérdi őrnagyunk. Csak nem fordultak elő súlyosabb incidensek is?

De bizony hogy előfordultak. Ugye, a magyarságon esett sérelmek megbosszulásának mikor jött volna el az ideje, ha nem most, amihez katonaságunk vakon és némán segédkezik persze.

Micsoda?, kapja föl a fejét Vass Gerzson, hol? S hogy folyt-e vajon ártatlanok vére is.

Hogy hát bizony folyt. Mint magyar honvédek koncoltunk föl nemcsak fegyveres, hanem fegyvertelen román civileket - elszörtan párat számos helységben. Ám ami ezek közül kettőben végbement, halkítja le a hangját Flórián, azt, öregem, már vérengzésnek kell mondani.

És az alezredes most részletezhetné a rettegve beteges gyanakvásnak, a gyáva rosszhiszeműségnek és a vérszomjas ostobaságnak ezeket a szomorú példáit - a sajátjaink géppuskatüzét véltük például ellenséges támadásnak, és emiatt bőszülve föl irtottunk ki majd' egy egész falut -, de nem részletezi. És azt is elhallgatja, mit felelt neki a miniszterelnök, amikor ő erről jelentett neki, de csak slágvortokban, többre nem jutott idő - hát mit tegyünk, barátocskám, azt mondja Teleki, hiszen tudjuk, nincs anél-

kül házasság, hogy egy-két tényér ripityára ne törjön -, de Flórián alezredes erről sem beszél, hiába faggatja őt elképedten Vass őrnagy.

Aki aztán megjegyzi, csak arról meg ne feledkezzünk a nagy sajnálkozásban, hogy a mi tulajdon véreinkkel, odaát maradt magyarjainkkal most hogyan bánnak túloldalt. Mert úgy hallja, vége-hossza nincs a Dél-Erdélyben rekedt magyarsággal szembeni erőszakoskodásnak.

Aminek következtében megindultak a menekülők, bólogat Flórián, s naponta tízezerrel tódulnak át hozzánk, mert nem akarnak vissza nem került földön élni tovább. Hiába hogy szülőföldjük is akár, de oly csalódottak, amiért féligazság született csak, és akkora etnikumi s hatósági bosszúnak vannak kitéve, hogy nincsen maradásuk. Holott a miniszterelnök szigorú parancsba adta: Nem ereszthetünk át senkit, ne hagyjuk megtelepedni őket, tilos állást juttatni nekik, térjenek békében haza, ez kikezdzhetetlen nemzeti érdek. Különben ki szolgálna jogalapul a soron következő, Dél-Erdélyt is felölelő revízióhoz?

Hát ez sajnos így van - kikre hivatkozhatnánk akkor?, vonja meg a vállát Vass Gerzson, és belekortyol a szatmári szilvába. Imruskám, és mondd csak, törli meg a száját, te nem éheztél meg?, mert én igencsak.

Azzal máris a gyomruk működését taglalják. Pedig a magunk részéről szívesen kiteregetnénk Vass őrnagynak, a magyar közösségi testvéreknek vagy magának a kormányfőnek - de akár a bécsi döntés bármelyik urának, kedvezményezettjének avagy kárvallottjának is -, amit Flórián alezredes nem. Hogy az országvisszagyarápítás e mozgalmas heteiben mi mindenben megyünk mi keresztül.

Említendő esetünk mindjárt a kiürítés napját követően azzal veszi kezdetét, hogy a szatmári magyarság részéről mint kifosztottak tüntetni vonulunk fel. Erre föl mi viszont a megelőző napon Máramaroson fosztogatni és gyújtogatni kezdünk - részint mert kivonuló román katonaként, szétszéledés közepette ugyan mi mást tehetnénk, részint

a kárvallottak másnapi tüntetése végett. Mármost hogy annak számos halottat is követelő sortűz alkalmazásával vetessünk majd véget.

Ellenben Diószegen nem hagyjuk kirabolni magunkat, hármunkat agyon is ló a román, de őbelőle kettőt meg a magyar katonák terítenek le, kik jönnének éppen eltemetni minket. Kolozsváron általános fejetlenséget s magyar áldozatokat hagyunk magunk mögött, Csíkban viszont román csendőrt s adóvégrehajtót ütünk agyon. Megint másutt, hogy megbosszuljuk két magyar nemzetőr halálát, megrohanunk egy román munkástelepet. Törünk-zúzunk, kit agyonverünk, ki elmenekül, de köztük asszony és gyerek is - hál' Isten, az új hatóság már nem minket ver vasra, hanem az ellenszegülő telepi román férfiak hepciásabbjait.

Az idegi túlfeszítettség kivált a fegyverszállítmányokat kísérő katonáink sorában érezhető, s miután Élesdnél öt honvédünk ellenséges aknára lép, nem csodálkozhatunk a Szilágyipp községben történteken. Kétség nem fér hozzá, hogy szakszerűtlen gránátszállítás miatt robban föl az a löszereskocsi, amelyen két katonánk meghal. Mi persze mérényletre gyanakszunk, és bosszúból a faluban kivégzünk százötvenhét román civilt.

Miközben Vass őrnagy valami harapnivalóért csatolja ki a táskát, s máris előkerül a bicska hegyével kibontogatott konyharuhából a foszlós bélű cipódarab és egypár vastag szelet szép kövér, füstölt-főtt sonka - hegyes, méregzöld-szín paprikákkal.

Ne rágjál gerslit!, nyerít föl ennek láttán az alezredes, csak füstölt sonkát, vágja rá a diákkori kortes-rigmus szerint az őrnagy, ne válassz bibsit, ordítják kórusban, csak Vass Gerzsonkát, húzzuk meg, proszit!

Hogy majd falatozásuk közben visszatérjenek még rá, mily lelkesen veti bele magát a miniszterelnök az erdélyi átalakításokba és kinevezésekbe a szociális szervezőktől a cserkésztszteken át a vállalati felügyelőig. Arra viszont

ügyel, hogy mindez ne jelentsen okkupálást – ellenkezőleg, az oda érkező anyaországiak ahhoz nyújtsanak segítséget, hogy erdélyiek vezessék Erdélyt.

Na és azt kitalálja-e Imre, kérdezi később az őrnagy, hogy kitalálom-e, micsodának nevezte ki a miniszterelnök a saját fiát. Hogy erről én tényleg nem hallottam, ezen vigyorogva csodálkozik el, és megmondja, hogy a Kolozsvárra visszaköltöztetett egyetemre tanárnak.

Jól értem-e, hogy az én Vince unokatestvéremnek a magántanítványát?, csodálkozik. Tán csak nem nevezik ki rögtön professzornak?

Egyáltalán ismerem-e, hogy így beszélek róla – nehogy olyat szégyelljünk aztán, aki a dicsőségesek közé való, néz ki az ablakon Gerzson. Ahogy pedig a váltókon keresztülcsattogó vonatunk már a Keletibe fut be, még egyszer nótára gyűjtünk. Ne fogja úgy át, bújja fülembe búcsúzóul a tangó dallamára, azt a gyönyörű szép sonkát, csak Vass Gerzsonkát!, énekeljük végül egymás vállába kapaszkodva, mielőtt elhagynánk a kupét.

Nem is emlékszem rá, hogy kadét korunkban Gerzsonnal ennyire jóban lettünk volna – talán mert kettesben soha nem beszélgettünk –, pedig milyen szívélyes, jókedélyű ember. De hát a Ludovikán az efféle magyarok a magunkfajta svábokra mindig is féltékeny gyanakvással néztek, pontosabban szólva csendesesen utálkoztunk egymásra az árok két partjáról. Habár mivel én már korábban magyarosítottam, ki sem igen tudódott a német származásom.

Mi pedig Vass őrnagy tudakozódásának eredményeivel voltaképp elégedettek lehetünk. Még ha nem sikerült is kihúznia Flórián alezredesből, miért rendelték haza – hogy ugyanis épp a szóban forgó atrocitások újabb részleteiről tájékoztassa közvetlenül a miniszterelnököt. Amit azért mégiscsak szóvá kéne tennünk, hiszen őrnagyunk egyáltalán nem veszi észre, hogy Flórián a pályaudvarról most nem hazafelé indul – tudniillik akkor megpróbálhatna még mellette maradni. Ámbár az alezredes ezt aligha engedné, hiszen épp azzal ül be a taxiba, hogy egyenesen a

Sándor palotába, Telekihez viteti magát. Aki viszont nincs a helyén, sőt, hosszabb várakozás után kiderül, hogy egyelőre nem is várható – vagyis Imre hiába sietetett, csak másnap délutánra jelentkezhetsz be kihallgatásra.

Onnan az épp ugyancsak távozó Szent-Iványi tanácsos hívja magával ebédelni, s minthogy Flóriánt otthon nem várja senki – a felesége a gyerekekkel Szegeden tartózkodik, a szüleinél –, szívesen tart vele a Carltonba. Ebéd közben Csáky külügyminisztert kezdik szapulni, de mielőtt bizalmasabb hangot üthetnének meg egymással, odakéredzkednek az asztalukhoz Szent-Iványinak valami kiscigány politikus ismerősei, s ez véget vet a beszélgetésüknek, úgyhogy Flórián hamar el is köszön.

Először voltaképp csak azért akar hazamenni, hogy fürdjön és átöltözzön, ám a kettő közé aztán mégiscsak beiktat egy órányi alvást, hogy utána frissebben indulhasson esti programjára – már a hajnali induláskor, a vonaton elhatározta ugyanis, hogy Weiner Jankát fogja fölkeresni.

A Fővám téren a nagycsarnok előtt lép ki a bérautóból, az óráját nézi, majd visszaindul mégis a Kálvin tér felé. Tudniillik eszembe jut, hogy be kéne szereznem Jankának legalább egy virágcsokrot, magamnak pedig valami jobbfejta italt és néhány tűrhető szivart. Habár nem is tudom, honnan akarom ilyesmikhez hozzájutni, egyelőre semmit nem találok, hiszen abból, hogy a Pipa utca sarkán állok, nem következik semmi.

A Fenyves áruházi sarokra érve Flórián léptei öntudatlanul fordulnak régi iskolája felé, kitaposott nyomon visz a lábam, elég nevetséges. Weiner Jakab jut eszébe, mert ebben a templom-sikátorban szokták tanítás után a táskájukat a fal tövébe hajítani. És akkor vagy rögtön nekiálltunk megtárgyalni a dolgokat, idézhetné föl nekünk a régi barátságot, vagy átügettünk az Erkel utcába, Jakab szobájába.

Jankával is ezen a sarkon, a Duna patika előtt találkoztam először, tizenkét éves volt. Sőt, korábban az anyjukat, Laurát is ugyanitt, a Lónyay utcán láttam meg az iskolából kijövet, és mennyire csodálkoztam, hogy Jakab odaszalad, és a szoknyájához bújik.

Emlékeiből Flórián Imre csak akkor tér hirtelen magához, mikor a kapu felé fordulva már épp a kilincshez nyúlna, hogy erre hátrahőköljön, és bosszúsan fordítson a gimnáziumnak hátat.

*